

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Wauer, H.

En udf i
fria kläder
Stum 1890

Vett.
L.

31

O

MIET
LU

HENRIK WRANÉR.

Vitt
Lv

EN ULF I FÅRAKLÄDER

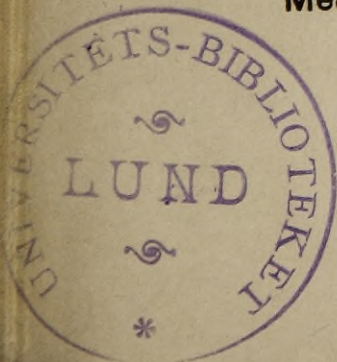

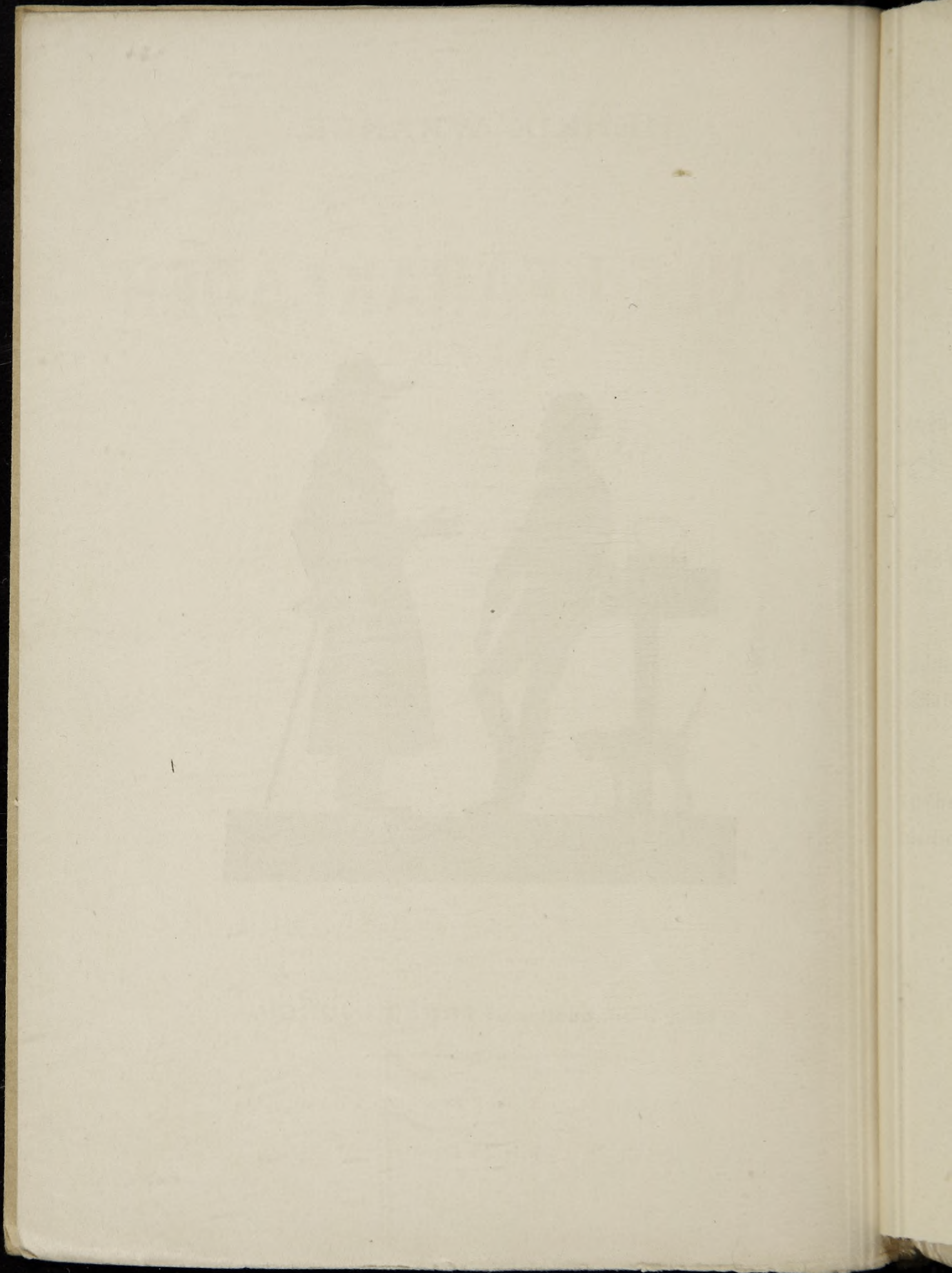
OCH ANDRA SKÅNSKA FOLKLIFSBILDER.

Med 9 silhouetter af ERNST LJUNGH.

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 75 öre.

1811

Skånska landsmålsrättshistorien

Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen.

Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen.

Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen.

Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen. Skånska landsmålsrättshistorien. Första delen.

Af samma förf. ha förut utkommit följande

Skånska Landsmålshistorier:

Hvardagsmat och Gilleskakor. Bilder ur lifvet på skånska slättbygden förr och nu. Med 9 silhouetter af *Ernst Ljungh*. 1 krona.

I Skånska stugor. Små bilder ur folklifvet i Östra Skåne förr och nu. Med 12 silhouetter af *Ernst Ljungh*. 1: 50.

Stuesnack och Stätteslams. Drag ur skånska slättbons lif, på Simrishamstraktens allmogemål tecknade. Med 10 silhouetter och en omslagsteckning af *Ernst Ljungh*. 75 öre.

Gärafolk och Husmän. Bilder ur allmogelifvet i Sydöstra Skåne förr och nu. På Jerrestads härads bygdemål tecknade. Med 13 silhouetter af *Ernst Ljungh*. 1: 25.

EN ULF I FÅRAKLÄDER

OCH ANDRA

SKÅNSKA FOLKLIFSBILDER

AF

HENRIK WRANÉR,

Förf. till »Stuesnack och Stätteslams», »Gårafolk och Husmän» m. fl.

Med 9 silhouetter af *Ernst Ljungh*.

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

EN ULF I FÄRAKKADE

ANDRA HÖR

STÅNDE FÖR

HENRIK WRAHNE

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1890.

e
»
ä
d
k
v
ä
m
st
e
ti
k
H
b
lä
v
s
ä
li

En ulf i fårakläder.

Verklighetsbild från Skåne.

»Jo, jag har också varit med i en kärlekshistoria en gång! Hvad säger han om det?» sa Sven Skräddare. »Det var nu inte jag, som var kär, bevars väl! Det är bara i romanböckerna, som de fattiga ä kära och få den, som de hålla af, efter en hel del äfventyr. Det kan ju hända i verkligheten också, men då ska det vara särskildt någon grann tös eller nå'n dräng, som är djerf — en fattig skräddare kan sy så nålen blir glödröd, men i det hjertat, som han längtar efter, gör han inga styng — det är bara i fnösket. Och därför sa jag aldrig ett ord till riksdagsmannens Eljena, fast nog stack det till i mig, när jag skulle ta mått af henne till brudklädningen — det blir aderton år se'n hon stod brud Heliga Tre Konungars dag. Jag kunde inte gå på bröllopet, utan jag låg hemma hela natten — jag tror jag läste igenom hela Esaias den natten, för fast man kan vara en glad spelevink många gånger i sin ungdom, så har man i nöden ingenting annat att fly till än Honom ändå. Och jag visste, att Eljena var glad vid mig också — det var det värsta. Men der hade blifvit sådant lif hemma hos hennes föräldrar, om jag hade sagt något,

och *hon* kunde ingenting säga. Nej, därför går jag som ett förtorkadt träd, det inga grenar hafver. — Eljena var inte gift mer än två år — se'n slapp hon ifrån detta lifvets sorger, och jag har väl inte många år kvar innan jag träffar henne. Jag drömde om henne i påskas — det har jag inte gjort på fem år, så det har nog någonting att betyda.

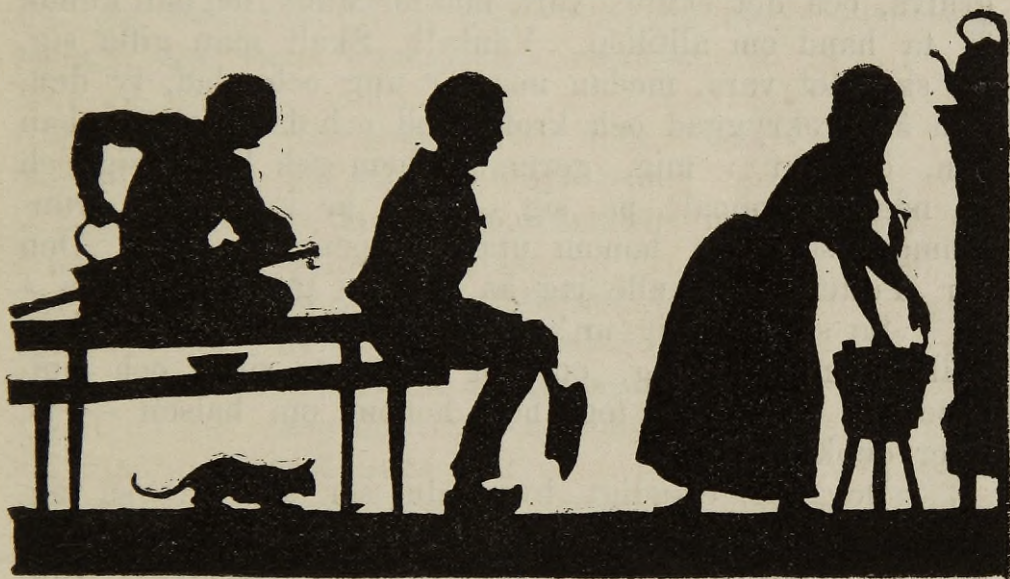
Men är det inte märkvärdigt, att jag, som aldrig kunde få mål i mun, när det var fråga om mig sjelf, jag blef så ifrig i den här andra kärlekshistorian, som jag skall tala om för honom?

Det är många år se'n nu. Jag var och sydde nere hos Rika Johanna, som hon kallades, en rar kvinna, enka efter den stuten Jöns Jespersson, som hon inte hade stor glädje med i världen; på senare år hade hon börjat gå på konventiklar och missionsmöten, och fastän jag sjelf aldrig har kunnat med den der lösa maten i »Budbäraren», så ska man inte döma andra, och Johanna var en allvarlig kristen. Och så var också hennes systerdotter, Gertrud, som var alldeles som hennes eget barn — sjelf hade Johanna inga. Så tjente der en dräng oppe ifrå Villands härad: han hade också Villbattinganamnet Frosten. Och hur det går, när två dugtiga och raska menniskor i ungdomen ä samman dagligen, det vet han nog, och jag visste det också.

Så var det en dag jag satt der och drack kaffe — redigt starkt och med »prestagårdar» i grädden. Bara Frosten och Gertrud och jag voro inne, och Frosten satt just och förargade sig öfver att Johanna var så rik.

»Det vore mycket bättre, om hela rikedom vore för djämranne i våld,» sa han, »så kunde jag få föda både dig och henne!»

»Du ska inte önska moster nå'n olycka,» sa Gertrud, som stod vid kakelugnen och blånade kragar. »Der kan då ingen vara snällare på jorden än hon varit mot mig: hon vakade flera nätter öfver mig, när jag låg i mäslingen, och lät skjuts gå efter Lundakvinnan, när soen hade bitit tån af mig. Och jag är alls inte rädd att hon skulle vilja tvinga mig till att ta någon som jag inte kan med. Jag tycker vi skulle vänta lite till!» sade hon.

»Vänta, ja!» sa Frosten och lade både fläskastycket och fällknifven, för han satt och åt merafton. »Vänta!» sa han. »Der kan en gå och vänta, tills det växer sniglar på träskorna på en: jag har gått här och trampat och stampat i fem år för din skull — nu kan det vara nog. Vill inte din moster ge dig något, så har jag skrapat ihop så mycket, så jag kan köpa Sissela Hönes hus, och hvarken du eller glöttarne skola behöfva svälta,

om — de inte komma rent för många åt gången,» sa den tyntingen, och Gertrud kunde inte låta bli att dra på smilbandet, fast hon fick lite äpplefärg på kinderna, som flickorna alltid få, när der talas om små barn, fast de nog gerna vilja bli lyckliga mödrar. »Den här Pettersson, handlaren, har börjat ränna här hvar och hvarannan dag nu,» sa Frostén; »han är precis som den svarte katten, när sillafatet står på bordet: han är aldrig ur huset se'n han skref testamentet till moster. Se, då fick han, kan tänka, reda på hvad du är för en guldgrufva, och det skulle 'vara mat för Måns', om han kunde få ta hand om alltihop. Vänta!! Skall man gifta sig, så ska det vara, medan man är ung och glad, ty den, som är krokryggad och krokknäad och darrhändt — han kan, djämrar i mig, gerna gå hem och lägga sig och ta något gammalt på sig — der är inte något fruntimmer, som tar honom utan för pengars skull. Den der Pettersson skulle jag ha lust att ge 'på vinorna'.»

»Se så, tåla dig nu!» sa Gertrud. »Jag ska bli en snäll kvinna åt dig, om du bara inte sitter och mulbändes!» Och så tog hon honom om halsen — jo, töser de kunna!

»Det var eländigt hvad du ser sur ut!» sa jag. »Det är som du sutte och tuggade på 'skogsskrabor'. Är det Pettersson, som går dig i magen, hva? Inte tror du Gertrud bryr sig om hans sirapssnack? Hans prat om 'kärleken till bröderna'.»

»Mm! Systrarna tiger han med,» muttrade Frostén. »Han har suttit här nu i flera år och lurat hela trakten med sina gamla sviskon, så han har fickorna fulla med pengar! 'Stå sig med den kan icke hunden: han har pengar i pungen och sirap i munnen.' Ja, den som låge tre alnar under jorden och hade ett hästatacke om knäna!»

»Du, som alla dar har varit den gladaste bland de glade!» sa jag. »Du vet väl inte sjelf hur många par träskor du har dansat i tu i dina dar?! Jo, när folk bli kära, så ä de bortkomna som småpågar, när de få byxor.»

»Ja, si,» sa Frosten. »Visste jag bara, att Gertrud vore riktigt säker! Hon har mig nog kär, men hon hör till de svaga, kvinliga kärilen, och jag är rädd att hon ger med sig, om moster och Pettersson riktigt gå henne an. Vore det inte därför, skulle jag inte ges vid; för jag tänker alltid på den visan, jag hörde studenten sjunga, som var i prestgården i somras:

»Om blott min lilla Anna
Mig huld och trogen är,
Så länge hjertat klappar här,
Jag mera ej begär.
Ty allt hvad skönt, som jorden gaf,
Skall en gång gå i graf;
Men kärleks tro på lifvets haf
Kan aldrig nånsin gå i kvaf,
Och därför kärlek är
Det skönsta jorden bär.»

»Nej, men Frosten!» sa Gertrud. »Jag tycker du skulle ha någon försyn ändå att tvifla på mig.» Och så började tårarne komma. »Du kan aldrig säga att jag har varit flygtig af mig eller hållit kurtis med hvarken den ene eller den andre. Och är det så, att det inte är Herrans vilja att vi skola ha hvarandra, så kan du tänka på den andra versen, du:

»Men om ej här på jorden
För hjertats varma hopp

En morgonrodnad rinner opp,
 Om rosen dör som knopp;
 Så skall uti ett bättre land
 Hon räcka mig sin hand,
 Och på en lugn och stormfri strand,
 Der ingen sliter hjertats band,
 Med Anna glad och fri
 Jag evigt ett skall bli.»

»Nej, nu blir det gu rent för ynkeligt,» sa jag.
 »Det är värre än när klockaren sjunger Sankeys sånger.
 Nu skall jag säga er nå'nting. Vänten nu till Pettersson
 har sjungit rent ut, och snacken så om alltihop för moster.
 Ger hon så inte med sig, så ska vi hitta på något hyss
 och lura handlaren — han har lurat 'sina medåterlösta'
 så tidt. Det är klart, ni två ska ha hvarandra: kommer
 du inte ihog, Gertrud!» sa jag, »hvad der står i visan
 om häradsdomarns Ola och Bengta, när de voro på mark-
 naden i Ystad, som jag köpte inne på karnevalen i Lund
 för några år se'n?»

Se, jag tyckte de sågo så eländiga ut, så att jag
 var tvungen att ta en strof för dem: jag kan gerna få
 folk till att klarna opp, när jag sjunger en af mina
 visor, och därför sjöng jag — ja, han ska inte bry sig
 om att der sitter litet mjölgröt kvar i halsen se'n i går:

»En liden bid frå Ysta
 Der lå¹ Per Mårtens går² — i vår —
 Å der va trinta³ studa⁴
 Å der va kjör⁵ å får.
 Men allrabäst va Bengta — ja! —
 Å alla drängja längjta' — ja! —
 Att få'na te sin fästemö
 Å dela hennes brö.

¹ Låg; ² gård; ³ trinda; ⁴ stutar; ⁵ kor.

Te markaded i Ysta
 For folk i långa ra'r¹ — frå dar —
 Å did for osse² Bengjta:
 Humm skulle keva³ kar.
 Å moer sa: 'Go morren!' — 'Ja!'
 'Å pruta bra på karen!' — 'Ja!'
 'Å vakta dej både först å sist
 För tjyfvars arga list.'

Men Häradsmarens Ola
 Han ba'na⁴ på en kopp — mä dopp —
 Å Bengjta, humm va frössen
 Å gickj på 'Syden'⁵ opp;
 Å hont⁶ hon sto⁷ å tacka — ja! —
 Å hont han sto å snacka — ja! —
 Å hålde sina granne tal — —
 Han hennas hjerta stal.

Men moer så⁸ på Bengjta
 Att humm sitt hjerta mist — te sist —
 Å Häradsmaren dömde
 Att, som det skett med list,
 Så skulle Ola ta'na — 'ja!'
 Å alltid sien⁹ ha' na — ja!!
*För den, som ha sitt hjerta mist,
 Ska tjyfven ta te sist!»*

Ja, så måste de ju grina, och Gertrud sa: »Ni ä alltid rolig, Sven!» — »Ja, de säga så!» sa jag. »Se hela lifvet är ett glas julaöl, ska jag säga er,» sa jag. »Fradgan pyser och dansar på kanterna, och det är öl det också, fast der ä mycket munväder i det, men humlen lägger

¹ Rader; ² också; ³ köpa; ⁴ bjöd henne; ⁵ Hôtel du Sud; ⁶ hur;
⁷ stod; ⁸ såg; ⁹ sedan.

sig på botten — den känner bara den till, som går på djupet. Hvad skulle du säga, min kära Frosten, om *ditt käraste* låge tre alnar under jorden? Då kunde du ha något att jama för. Ung och rask och kan få se hjertevännen hvar dag, som vår Herre ger — nej opp med hakan, pojke!» sa jag

Så kom Johanna in.

»Tack för kaffet!» sa jag. »Ditt kaffe är vått, som duger.»

»Hm, skall det vara råg, så ska det vara råg och inte agnar,» sa hon.

»Det var ett af de gamla ordstäfven,» sa jag. »Men sant är det, ty tomma nötter och skräpp och slödder är som svullna fötter — det ser stort ut, men är ingenting i sig sjelf.»

»Jag väntar Pettersson i dag,» sa hon. »Du har väl svept sängtäcket väl om kaffepumpan, Gertrud? Det är en man, som nitälskar för Guds rike och söker hans rättfärdighet,» sa hon trohjertadt till mig

»Hm! men så att allt annat kan falla honom till!»
hviskade Frosten till mig.

»Det är verkligen godt i dessa yttersta tider att här är någon, som har sin lust i ordet,» fortsatte hon.

»Mm,» murrade Frosten bakom mig. »Gamla kattor lapa också mjölk!»

»Jag kan gerna säga det för dig, Sven!» sa hon. »Jag tror han är glad vid Gertrud. Han kan sitta långa stunder och se på henne, och hans ansigte blir alldeles som förklaradt!»

»Då sitter han och räknar ut intresset på hennes pengar!» hviskade Frosten.

»Ja, skall jag säga min tanke,» sa jag, »så är han rent för söt i munnen, och inte talar han som annat folk heller, utan rör samman en hop utländska ord, som

han vränger till — se, jag ska säga: jag har läst en hel del, så jag kan nog kritisera en sådan der en, som ingenting kan, men skall göra sig till och vara fransk i tungan.»

»Och så tycker jag han är rent för gammal till mig,» tyckte Gertrud.

»Du tycker, ja! Sådana der småtöser tycka alltid, men det är inte alltid de tycka det som förståndigt är. Du är nog en klok tös, klokare än många, och det har alltid varit karakter på dig, men si, du vet inte hvad det är för en allvarlig sak att gifta sig.»

»Nej, jag har ju aldrig försökt,» sa Gertrud så oskyldigt.

»Jag vill visst inte tvinga dig,» sa Johanna, »men det skulle va så godt för mig att veta, att när jag går bort, så kunde du ha en rättskaffens man att lita till!»

»Det skulle då vara en annan än Pettersson, den gamle smiskef-n! Jösses, om jag finge ge'n på vinorna!» murrade Frosten.

Rätt som det var, steg Pettersson in. Lika smilande som alltid. Vet han: jag har aldrig kunnat tåla illmariga människor, men det värsta jag vet, är när en lurifax går och ser hällörad ut, inte talar som andra människor utan som en postilla eller en versbok eller en brefställare.

»Hur står det till med helsotillståndet i dag?» sa han, långsamt och med ögonen i vinkel. »God dag, Gertrud! strålande som en ceder på Libanon!»

Och så ville han ta henne i hand, men hon småskrattade och sade: »Jag är så våt om näfvarne!»

»Ack!» sa Pettersson. »Ingenting *komponerar* bättre en qvinnas hand än huslighetens dagg, som porlar ner ifrån husliga fingrar. Det är skönare än alla juveler, för en huslig kvinna är sjelf den skönaste smaragd, kry-sopras och ametist — hon är en — en ädelsten!»

Och han skulle sett, hur han satt och himlade och såg härlig ut, när Johanna var ute efter grädde Gertrud grinade mot mig och härmade efter honom. Så kom Johanna in med kakor.

»Var så god!» sa hon. »Jag tror, att de äro goda — Gertrud har bakat dem — hon är verkligen så dugtig i hushållet, den tösen, så ung hon är.»

»Ack, då är det hennes egen produkt, så att säga. Ah, af hennes egna hvita händer. Ack, den som finge vandra genom jämmerdalens verldshaf vid hennes sida!»

Och så såg han så saligt på skorpan.

»Seså, nu börjas det! sa ålen, när han skulle flås!»
hviskade Frosten till mig. Gertrud makade sig bort vid ändan af bordet, der jag satt — strax intill Frosten.

Pettersson var riktigt i tagen och gick på:

— »Finge värna henne mot lifvets *vederbörligheter*, stödja henne i striden, vårda henne på hennes ålderdom»

— — Han var visst trettio år äldre än hon, det gamla skrå't!

— — »Ack ja, käre vänner! Deraf hjertat fullt är, deraf talar munnen.» — — Han hade ja gu åtminstone munnen full med skorpor — — »Jag har allt mer och mer fått klart att det är Försynens vilje att hon skall bli min Sara, min Rebecka, min Rachel — —»

»Han vill nog ha lika många kvinnor som de gamle patriarkerna!» sa Frosten till Gertrud så tyst. Men hvad han glodde på Pettersson.

»Är det så du har barnet riktigt kärt,» sa Johanna, och hon darrade på målet, »så skulle då ingen bli mer glad än jag, om du kunde bli hennes skydd i en farlig verld!»

»Och få göra godt med hennes jordiska goda, *spisa de nakna* — —»

»Det brödet delar jag då aldrig med honom!»
hviskade Gertrud till mig, och jag var så pint af grin, att

jag måste sticka mig i armen med nålen. Frosten fnissade och Johanna såg strängt på honom, men Pettersson fortsatte:

— »kläda de hungriga — verka för den dyra missionens sak i ett tidevarf, då periodens förmultnade, stockkonservativa, socialdemokratiska, ruttna statskyrka står och darrar, sväfvande på branten af sin undergång — få uppfostra våra yngre släkten till tredje och fjerde

led — bära henne på händerna genom världshafvets törnbeströdda ökenstrand till Kanaans land!» — — »Han har nog hört sådan galimatias på läsemötena, hva?»

Men Frosten sa till Gertrud så tyst:

»En ska ha bra tro om en ska kunna gå på vattnet, som käringen sa, när hon sjönk. Men det är väl, der ä botten inunder.»

När så Johanna ville ha honom till att ta ett litet bränvinsglas konjak, såg han på det, som källingen på en gräddsnpa, men skulle ändå göra sig till, bevars, och sa:

»Nej, nej! Det der *fluidumet* ä inte min sak! Jag smakar det aldrig, *aldrig*, utom när jag har ondt i magen!» — — Och det kunde han gerna säga, för det hade han visst alltid, när han blef bjuden på något starkt. Också när Johanna nödgade honom, tog han den och sade:

»Jag måtte ha förkyllt mig på bibelförklaringen nere i möllan i går. Det var godt nog!» sa han och himlade sig. »Ja, gåfvorna äro mångahanda,» sa den skrymtaren, och jag tänkte: »Så ä konsterna också, men knepen ä fler!»

»Ja, nu har jag proponerat min lefnads *proportion*,» sa han. »Jag har inte silfver eller guld, men jag har ett brinnande och lågande hjerta —.»

»Och en dålig mage!» sa Frostén till Gertrud.

»Och jag hoppas på den dyra förhoppningen att min begäran skall bli positiv och inte negativ. Och med Gertruds jordiska goda kunna vi nog sutenera oss bara på intresset. Med det lilla jag har samlat ihop med sparsamhet och flit —.»

»Och härsken sill och olaga bierförsäljning,» tänkte jag.

— »kunna vi nog reda oss. Och Gertrud får ju allt ditt, när du en gång har nedlagt vandringsstafven?» sa han.

Det är besynnerligt! Hur allvarlig en människa är och huru beredd hon är på att gå hädan, så tycker hon ändå inte om att någon talar om hennes död. Johanna blef mulen i minen, när hon svarte:

»Gods och gull är inte det viktigaste, när en ska ta ett så viktigt steg. Och i dödens stund hjälpa inga rikedomar,» sa hon. »Se på Mårten Ersson härinne: nu ligger han på sotesängen!»

Den, som fick brådtom, det var Pettersson. Och det kunde jag så godt förstå, för Mårten Ersson var skyldig

honom pengar, och den mannen gaf aldrig skriftligt. Men den falske profeten sa så högtidligt:

»Då ska jag gå in och tala ett allvarligt ord med honom — kanske han kan räddas i elfte timmen — kanske jag kunde få honom till att ge lite till den dyra missionssaken. Jag kommer snart igen! Till min dyra kontrahent!»

Och så kilade han.

»Ja, det är en from man!» sa Johanna. »Alltid lika varm i sin nitälskan för det goda. Ja, du, Gertrud, kan visst bli en lycklig kvinna!»

»Gå din väg, så ska vi lura handlaren!» hviskade jag till Frosten, och han gick, men hans blick sade så tydligt: »Jösses, om jag finge ge'n på vinorna!»

Jag satt lite. Se'n sa jag:

»Hör du, Johanna! du ska inte ta illa opp, men nu skulle jag också vilja komma som friare. Här är en, som håller den tösen så kär, så kär, så — och har hållit henne kär i många år, och hon är glad vid honom. Då vet jag du har inte hjerta att skilja dem åt.»

»Neej!!» sa Johanna. »Nu löper det i en köra för mig. Skulle du, *du* gamla menniskan, som kunde vara hennes far? Nej, nu — —»

»För den skull så är jag halft annat år yngre än Pettersson,» skrattade jag. »Men det är inte jag. Nej, det är Frosten, Frosten Åbjörnsson, du, som har varit dig en trogen tjenare så länge och gått här i många år bara för Gertruds skull, för han skulle få se henne och tala med henne dagligen. När han fattade kärlek för henne, var hon en fattig tös, som gick här och åt nådebröd hos dig — det var, när din egen Gertrud lefde. Det är inte godset som har lockat honom, men Pettersson har börjat ränna och hoppa här, se'n han för

ett års tid se'n skref testamentet åt dig. Så länge hon ingenting hade, slet han inte opp dörrtrösklarne här i huset. Och du får bli ond på mig om du vill — men en hycklare är det. Hvarför tror du han fick så brådtom in till Mårten Ers? Röra hans stenhjerta! Jo, 'midsommarafton, när hönsen gå och slicka istappar', ja. Han har pengar att fordra, som han är rädd han inte skall få, den släte, slipade f-n. Ja, ursäkta, jag svor, men när jag hör hyckleri, så —»

»Jag vet,» sa Johanna, »att du aldrig har kunnat fördra Pettersson.» Hon såg lite 'betuttad' ut.

»Men jag ljuger aldrig, det vet du också!»

»Och det har du aldrig kunnat tala om för din moster, din mor, hade jag nära sagt?» sa Johanna till Gertrud. Det hördes, att det gjorde henne ondt.

»Ack,» sa Gertrud, »hade inte testamentet blifvit upprättadt i fjor, så hade detta varit omtalt för länge se'n. Men de första åren, som vi voro glada vid hvarandra, hade Frosten ingenting och jag knappt det. När han så hade lagt ihop lite, och vi tänkte på att börja med våra tomma händer i glädje och förtröstan, så kom testamentet till stånd. Jag blef nästan mer ledsen än glad, hur oändligt tacksam jag var mot er för all er kärlek. För nu tordes Frosten ingenting säga — han var rädd att ni skulle tro det var pengarne, som lockade honom. Men länge hade det nog inte dröjt — både Frosten och jag tyckte det blef för svårt att gå och bära på det längre. Och nu ska ni inte vara ledsen på mig: jag är så obeskrifligt glad vid honom, så jag kan inte lefva honom förutan, och blefve vi skilda åt, tror jag aldrig han blefve till någonting, han heller.»

Johanna blef rörd: hon klappade tösen på hufvudet.

»Ser du, Johanna!» sa jag. »Så ska det låta, när det är hjertat som talar! Det är gu annat än »positiva

propositioner i verldshafvets törnbeströdda ökenjämmerdal!» Buuh!!»

Jag tyckte hon skulle höra hela 'raddara'n' så hon kunde begripa, hur tokigt det var.

»Ah,» sa hon långsamt, »om jag visste att det bara vore den snöda Mammon!»

»Var säker!» sa jag. »Vi kunna ju pröfva honom. När han kommer igen, skall jag säga till honom, att du har haft klockaren till att skrifva ett nytt testamente och att du har gett alltsammans till ett missionshus och till omvända Hottentotter eller hvad jag kan hitta på. Gertrud, tycker du, behöfver ingenting nu, se'n han vill gifta sig med henne, han, som har nog sjelf. Du skall få se der blir annat ljud i pipan då!»

»Det tror jag också!» sa Gertrud. »Men sägen se'n detsamma till Frosten — jag skall inte förbereda honom, men han blir så glad! Han tar mig som jag går och står.»

»Frosten, ja!» sa jag. »Det är en menniska och inte en — en sådan en — basilisk, som bara går och funderar ut otyg. Nu kommer han nere på vägen. Gån I ut, så ska jag *preparera kompositionen* åt honom,» skrattade jag. »Jag ska pressa'n, så han krymper ihop.»

»Men man skulle aldrig ljuga!» sa Johanna, fast hon inte kunde låta bli att småle.

»Jo, en ska vara snäll som en orm mot sådana der — huggormars afföda!» sa jag.

»Du är god du,» sa Johanna och gick.

»En god, en rar kvinna är du,» sa jag.

»Tack! denne da'n ska jag aldrig glömma,» sa Gertrud och tog mig i handen.

»Men så vill jag också komma till Ert och sy — både till Frosten och pojkarne!» sa jag, för jag har alltid tyckt att det har varit roligt att bry töser lite.

Hon skrattade.

»Tramsebytta!» sa hon och sprang.

Så gick jag bort och slog mig opp en konjak: jag tyckte att det skulle kunna göra det der goda 'fludiumet' godt att komma i en god mage en gång.

Så kom Pettersson. Jag såg genast på hans min, att han inte hade räddat sina styfrar hos Mårten Ers.

»Gratulerar,» sa jag. »Det blir ju en grann kvinna du får — här är inte många sådana i församlingen. Nå nå, sjelf är du ju också en stilig karl till att vara vid våra år — här är få så lätta att sy till som du: du har en grann *komposition* eller hvad det heter på ditt fransyska språk. Ja ja,» sa jag och såg fundersam ut, »det är då tur för Gertrud att få en man, som har samkat lite samman, för hon — som jag — trillar då inte öfver pengapåsarne.»

Han såg misstroget på mig, den gamle räfven.

»Hvad menar du med de der *insignationerna*? Hon får ju allt Johannas en gång?!»

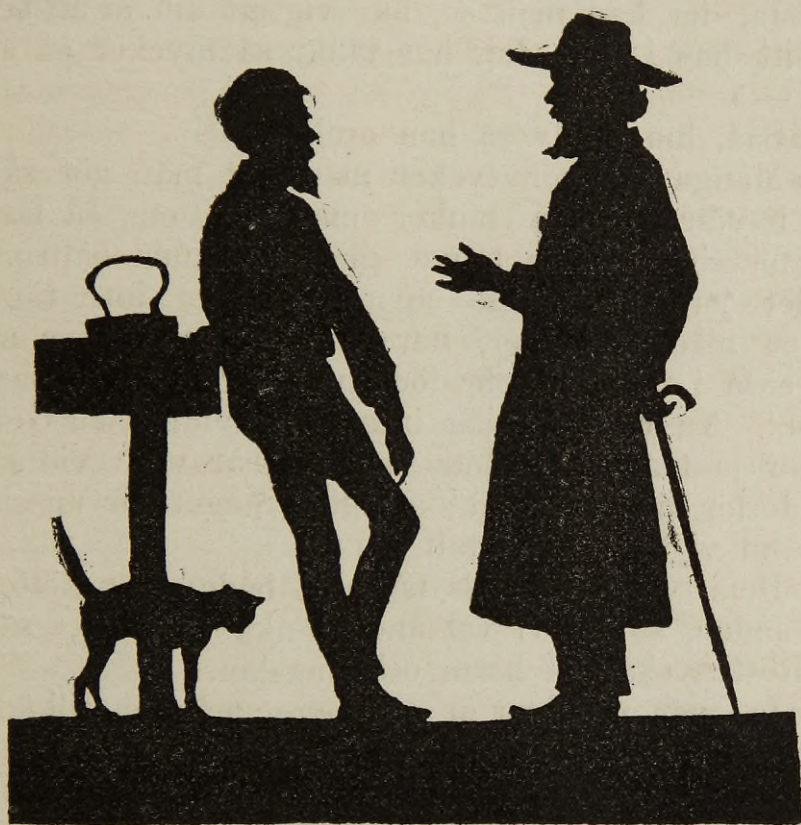
»Får Gertrud?! Sååå? Ja, efter gamla testamentet, men du vet väl här är ett nytt nu i dagarne?»

»Här är väl så i hel— hela världens namn heller?!»

Hvad det gjorde mig godt att pina det kräket!

»Vet *du* inte det? Johanna är en from menniska, som du vet. Du har ju gått här och slagit dina slag länge, och nu tycker hon — som du sjelf alltid säger — att kärleken till bröderna är det största af budorden: du vet hur hon nitälskar för missionsväsendet. När Gertrud får dig, blir hon *väl* bergad, och derfor har Johanna gett alltsammans till missionen — trettio tusen till ett missionshus här i församlingen och tio tusen till Hottentotterna eller hvad det var för några. Det är verkligen en stor gerning! Något tycker jag ändå hon kunde

gett Gertrud — hennes eget kött och blod! Fast det behöfs då inte: du kan allt underhålla både Gertrud och Johanna med. Men pressjernet ligger väl och smälter derute!» sa jag och kilade ut i sterset, der

Johanna och Gertrud hade stått och hört på alltsammans.

»In med dig nu, Johanna!» sa jag, »och klipp honom nu riktigt. Han är så ilsken derinne, så han är färdig att svärja!» sa jag. »Men låt dörren stå på glänt, så ska jag eller Gertrud komma in, när tid är.»

Och hon gick in.

Ulf i fårakläder.

»Nå, kom du i tide?» sporde hon. »Kunde du mjuka opp det gamla stenhjertat?» sade hon. »Måntro, girighet är en rot till allt ondt.»

»Du kan så säga, Johanna!» suckade han andäktigt. »Nej, der är ingenting att göra: han känner ingen.»

»Ja, der kan man se, hur viktigt det är att beställa om sitt hus i tid. Jag har tänkt så mycket på senare tider —»

»Såå, hm, hm!» sa han oroligt.

»Många gånger tycker man, att man gör så godt man förstår — men tänker man sig om, så får man klart för sig att man kunde gjort det ändå bättre. Och på det jordiska skulle man verkligen inte tänka så mycket många gånger, när man besinnar, huru många som sitta i mörker och dödsens skugga — dessa arma bröder! Nu behöfver jag inte ha bekymmer för Gertrud: jag har ju länge sett, hur glad du har varit vid henne, och därför har jag tänkt att göra något för missionens sak, som vi så tidt ha talt om.»

»Dem, som stå oss närmast både efter köttet och efter anden, skulle vi väl ändå tänka mest på,» sa han. Rösten skalf af harm och ängslan.

»Ja, men rikedom är en snara, mången till fall, och Gertrud har ett förnöjsamt hjerta: hon vet nog, att utaf allt jordiskt godt är ändå kärleken det bästa; fast man inte alltid får den. Det är inte godt att vara allena många gånger! Jag är ju inte så gammal än och — inte hade jag all lyckan i mitt gifte. Hade här, under de tio åren jag varit enka, kommit någon, som jag tyckt riktigt om och som hade fattat varm kärlek till mig, så kanske jag hade tänkt på huslig lycka på gamla dar — jag blef trettiofem nu när de höstade lin. — Men det har inte varit så utsedt — kan jag tro. En allvarsam och rättskaffens man som du — —»

Jag har många gånger undrat hvar hunden fruntimren få sina idéer ifrån, för det är då säkert, att vilja de klippa en karl, så är han såld som en sillanacke. Nu begrep jag: jag var färdig hoppa högt i vädret, när han svarte:

»Johanna! Jag är inte vid de åren, då en ser efter förgänglig fägring, och måntro jag tidt har tänkt på att om du skulle vilja gifta om dig, så kunde aldrig någon passa bättre samman än du och jag. Vi skulle kunna verka för det goda i en syndig verld, du som har så mycket och kan använda det hur du vill — uppfostra våra — —»

Jösses! Hvad vi grinade derute, Gertrud och jag!

»Nej, men Pettersson!» afbröt honom Johanna allvarligt. »Du har ju gått och haft allvarliga tankar på Gertrud och talt vackert för henne nu i ett helt år — nu har hon fäst sig vid dig. Det vore ju ovärdigt rent, om hon skulle gå och sörja!»

»Åh, hon är ung än — hon kan få femton!»

»En tös, som ingenting har! Nej, måntro. Egennyttan är stor i vår tid! Och jag har heller ingenting, om missionen ska ha — —»

»Du behöfver ju inte ge bort det så länge *vi* lefva! Blir inte vårt förbund välsignadt med barn, så kan ju den efterlevande göra med medlen som han vill eller som vi ha kommit öfverens om! Ja, du, Johanna, du!!»

»In med dig nu, Gertrud,» sa jag. »En ska pressa medan jernet är varmt! In med dig!»

»Kan du tänka, Gertrud!» sa Johanna. »Pettersson har tänkt sig om: der blir ingenting af med partiet Er emellan. Han tycker vi två skulle passa bättre samman. Hvad säger du?»

»Det var då verkligen riktigt vackert gjordt af honom!» sa det illmariga tösalifvet. »Jag trodde han

ville ha mig för det moster hade testamenterat mig allt sitt gods. Nu ser jag, att jag gjort honom orätt: det är en bra karl. Ta den, som ingenting har och är gammal, och afstå från en, som är ung och rik och har ett skäligen nätt ansigte också — det var verkligen försakande gjordt!»

Han skulle sett Petterssons min! Den var värd ett helt kungarike! Han glodde först på den ena och så på den andra. Jag vinkade på Frosten, att han skulle gå in i stugan.

»Är han derinne ännu?» sa han. »Jösses, den som finge ge'n på vinorna!»

Just som han steg in om dörren, sa Johanna till Pettersson:

»Gertrud vet inte om att —»

»Jaså! Hi hi hi!» sa Pettersson.

»Kan du tänka,» sa Gertrud, »här är friare i huset i dag, du Frosten?»

»Jag kan tro det: matfriare väl?» mumlade Frosten.

»Jag ska be alla slynglar vara goda och *kamrera* sig!» sa Pettersson högdraget.

»Jo, kan du tro? Pettersson är här och friar till moster?»

»Till moster!» sa Frosten och slängde mössan på golfvat. »Gud signe honom! Då friar jag till dig, Gertrud! på eviga minuten! vill du ha mig?»

»Men Gertrud har ingenting, om jag gifter mig Har du tänkt på det?» sa Johanna allvarsamt.

»Har hon ingenting? Jösses! Hon har god helsa och granna ögon och den raraste mun i verlden och ett gladt sinne — och så har hon kärlek till mig. Och jag har goda armar och är så glad vid tösen! Det var djämra så väl det der testamentet blef om inte! Nu

kan en få snacka rent ut: här har man gått och malit och malit — jag ville inte Ni skulle tro det var pengarne, som lockade mig. Men snäll har Ni alltid varit mot mig som mot henne här, det lilla; och därför ska jag ge Er ett ord. Ni ska inte bli ond på mig, men jag ska djämrrar i mej säga er, att ni är mycket för god att bli kvinna åt den der — — Är der så mycken ärlighet i den som i vår svarte katt, så ta ifrån mig mitt ärliga namn och kalla mig — hvad djämrranna som helst. Nu fån I göra som I viljen!»

Och så tog han Gertrud om lifvet.

»Kan inte Johanna rekommendera en lymmel, som är i hennes bröd, så kan jag!» sa Pettersson myndigt. »Ut med dig! Du är uppsagd — nu på minuten, du flyttar till Mickelsdag — nu på minuten. Adjöss! det är slut med din tjänst här! Slut! *la fine!*»

Nu gick jag också in. Jag såg förebrående på Frosten.

»Det är inte mer än rätt,» sa jag. »Ska han tala på det sättet till en sådan man som Pettersson, som ska bli patron på stället? Vore jag som Johanna, skulle han inte vara dräng här en timme mer!»

Johanna förstod mig. Hon reste sig opp.

»Det ska han inte heller!» sa hon.

»Går Frosten, så går jag också — vi skiljas aldrig, det vet moster!» sa Gertrud och tog Frostens hand.

»Låt dem gå bägge två!» sa Pettersson. »Det blir både brutto och netto! Adjöss!»

Johanna vände sig till mig.

»Tack ska du ha! Det är godt att få opp ögonen i tide. De ha blifvit pröfvade bägge — vi två veta, hur de ha bestått profvet. Pettersson friade först till Gertrud; när han så hörde, att hon ingenting hade, var det jag, som skulle ha hans brinnande, lågande hjerta —

kommer en af pigorna i morgon och säger, hon har vunnit på lotteri, så öfverger han mig!»

»Hvad är meningen?» frågte Pettersson. Det började gå rundt för stackaren.

»Frosten har varit en redlig tjenare här i många år och alltid trogen i det lilla,» sa Johanna. »Jag skall sätta dig öfver mycket, och jag vet att Herren välsignar Er såsom jag gör det. Din tjänst är slut i dag och om söndag åtta dar börjar det lysa — då är det ny-måne. Testamentet för missionen hvarken är eller har varit eller blir uppsatt — jag tror I kunnen använda de styfrarna jag har samlat bättre än sådana som han och de godtrogna, som låta lura sig af hans gelikar!»

»Du har nog gjort dina kalkyler efter en galen tabell denna här gången, Pettersson!» sa jag.

Men vet han, hvad Pettersson sa, när han hade fått fatt i sin hatt? Jo han sa:

»Djeflarne anamme er allihop!» sa han. Och han sa det med en sådan kläm, att inte det syndigaste af världens barn kunde gjort det värre, och Frosten sprang efter honom mot dörren och sa:

»Står du och svärjer i ett kristeligt hus, din ulf i fårakläder, så ska du, djämrrar i mig, få på vinnorna!»

Vi kommo i grin allihop.

Men Gertrud fick Frosten så nätt i örat.

»Du skall lägga bort det der ordstäfvet, du!»

»Jag skall lägga bort allt hvad du vill,» sa han och kysste henne, »för du kan inte tro hur glad jag är vid dig!»

Johanna satt en stund i tankar.

»Jag kommer alla dar att bli glad vid missions-saken, ty det är en vacker sak, en härlig sak och en

sak, som är af Herran. Men jag ser att Paulus hade rätt, när han bad oss *pröfva andarne, om de äro af trone*. Der äro många falska profeter, många som äro bara ulfvar i fårakläder,» sa hon.

»Ja, skulle de inte ha på vi — —»

»Frosten!!»

»Hm, hm!»

“Sten Ränne-Sten.”

En landsvägsbild från östra Skåne på 1860-talet.

Den gamle bierhandlaren var inte så dum den gången han gaf gamle Sten vedernamn, ty om någon meniska i verlden rände, så var det Sten: år ut och år in dref han på landsvägen mellan sta'n och sin födelseby, om inte snön gjorde det omöjligt att komma fram. Ja, det var som bierhandlaren sagt: »Hade Sten gått så långt i krigstjensten som i Jerresta härad, så hade han varit general för länge se'n, men nu var han bara Sten Ränne-Sten. Och hade der gått så många kulor genom hans kläder som der gått supar genom hans halsränna, så hade han varit död som en ankarstock, och de hade inte behöft vara stöpta af kyrksilfver.»

Det var en riktig rolig figur att se på. Alltid gick han med sin gamla knektamössa: »man möter tidt en förnämer karl eller ett köpstaherrskap och då tar det sig alltid så bra ut, när man ställer sig och gör 'hornör' — och så vankas det gerna 'ett sillafjäll' eller åtminstone 'en pantoffleskifva'». Så brukade han mest kalla 10-öringar och 5-öringar, hvaremot han med en viss ringaktning benämnde 2-öringarna »becklappar» och ansåg tvåstyfrarna för så obetydliga, att han ej ens gittat

ge dem något smeknamn. Blåa verkensbyxor, ofta lite bristfälliga här och der, träskostöflar om vintern och träbottnar om sommaren, grön väst och en lång, ursprungligen blå, numera grågrön rock, försedd med en outgrundlig mängd fickor, en eldröd yllehalsduk samt en väldig knölpåk fulländade utstyrseln, till hvilken äfven skulle kunna räknas en »tvärsäck», som bärs öfver ena axeln, samt stundom en korg eller en kutting.

Ansigtet var mera egendomligt än förtjusande. Det var fullt med vårtor, som hade en gråblå färg, så att det såg ut som om man bombarderat honom med blåbär; kring den förfärligt breda munnen frodades ett stripigt, tussigt, rödt skägg, som vid öronen var grått; håret hade knappast någon färg alls, ty med undantag af en liten krans i nacken, röd som yllehalsduken, var hufvudet blankt som kryckan på hans knölpåk; ögonen voro sura, grå, blodsprängda och rödkantade, öronens mynning så hårbeväxt, att det var märkvärdigt, ja nästan obegripligt, hur så mycken smuts kunnat bana sig väg ditin, hvar emot det syntes omöjligt att en gång få dem rena: de voro oåtkomliga som ett fågelbo i en törnbuske.

Der gingo ej många söckendagar på året, då ej Sten Ränne-Sten spatserade genom Mullarps by på väg till och från Simrishamn. Och både på för- och eftermiddagen blef det folksamling vid korsvägen eller hos handlaren, ty Sten var allas skickebåd, icke blott i Mullarp, utan ock i alla andra byar mellan staden och Komstads 'kätte', der Sten hade sin bostad.

Många bud hade Sten åt handlaren, och det var ju ej så besynnerligt, enär denne blott gjorde en staboresa i veckan. Men ändå flera hade han att uträtta åt byns kvinnor: skulle någon ha för sex styfver peppar, för tre skilling kanel, anis, fenkol, ingefära, en fjerndel socker, ett halft skålpund såpa eller kaffebönor eller annars slå

på stort, så kunde hon naturligtvis inte köpa det hos handlaren i byn, för då fick hon betala mer och han vägde snålare — och aldrig han bjöd på så mycket som en fingerborg Malaga, om der så kommersades för 3 daler, det snåla lifvet. Utan Sten Ränne-Sten skulle köpa det i staden, der han kunde pruta och der han fick god vikt. Nu har jag min egen tro: Sten hade det bestämdt ihop med handlaren, så det mesta köptes der, fastän han tog emot 'påtarar' och smörmatar — och 'pantoffleskifvor' också af dem, som skickat bud, och inbillade dem, att han hade gått och burit det från staden. Det stod han sig bra på, för handlaren gaf honom 'ett sillafjäll' då och då, och således hade han 'skänkascher' på bägge håll och lurade dem lite hvar — likasom de riktiga bränvinsadvokaterna.

När han kom, satte han sig gerna på en vägsten vid sjelfva korsvägen, och kvinnorna skockade sig omkring honom som höns kring en ösa potatisskal och måtro der blef ett skrockande också, och det så det förslog.

»Gussfre, Sten! Goddag, Sten! Så du är ute och vänds i dag, Sten?»

Sten nickade åt alla håll, drog munnen upp till öronen, lade tvärsäcken på marken framför sig och plockade fram något slags mat ur någon af sina oräkneliga fickor. Han åt nästan alltid.

Så började hvar och en med sina ärenden.

»Här är en 'stock': vill du ta den och gå ner till Östbergs med: det är det mörkblå vadmalet, som far skulle ha till kyrkväst. Jag låter alltid färga till Östbergs, jag har försökt på andra ställen, men de lägga för mycket vitriol i, så tyget dräller som spindelväf, när man börjar slita på det. Lägg den i börsen!»

»Spring in om till Björkegrens och köp för tre daler såpa — se att du får god vigt bara, det säger jag dig. För sex skilling kanel skulle jag också ha, för skräddarens ifrån Fåraberga komma väl drösslanes någon af söndagarne, och då får en tvunget koka risgröt — det är det enda, som bottnar i de 'sluken'. Risgryn har jag, men kanel räcker aldrig, för glöttanna gå der och 'navra' för jämnan. Den får du ta hos Sjögrens — der ha de den bästa — Bengtssons ä som 'vigrar' — bask och knutig. Der ligger en lås hos Jordlösa smed, men jern är tungt att gå och dra på, så den får ligga der — den får en väl inte hem på detta åratalet. Men Mårten Ols skulle ha hem sin skäppa, som jag länte, när vi hade köpt ärter till grisen i fjor. Både far och jag ha vändts vägen fram sina tjugu gånger, men vi ha glömt den, så det vore så godt du toge den — den väger ingenting.»

»Men det är ett så'nt eländigt åbäke; jag vet inte, hvar jag ska ha den — då får du fästa den i tvärsäcken, så jag kan ha den på ryggen. Hvar gjorde jag nu af 'stocken'? Jo, der är han — nej, det var sockerkakan jag fick af nämndemanskan! Der då? Nej, det var tobaksrullen! Se, der är den, den låg hos Kitta Per Ols terpentinflaska och receptet för Sven Ols ko. Hvar ligger Per Nilskans blanksmörjeäska? Jo, det vore fint, om den vore borta: jag hade lagt nämndemannens silfverrofva inne i som ska till klockemakaren vid Lilla Torg — nu har jag gjort det bra. Tyst! der låg den! Jöss, den har kommit in i Sven Boskans klut, som skall till klutabinderskan! Blanksmörjefläckar gå väl ut?»

»Här är en paraply, som jag länte hos Jöns Jöns på Kiviks marknad, om du ville satt in den i fattighuset här nere, för der gå de gerna in och 'skula för regn' om söndagarne; jag blef 'okompanes' med Jöns Jönskan

vid begrafningen till klockarens och därför vill jag inte hon ska ha paraplyen och gå och 'karpa' om!»

»Jo, jag ville så gerna bedt dig om du ville gått in till Bengta Bodels i Husalöf: det är öfver halft annat år se'n hon fick låna Schartaus 'Tretton predikor' — det var när mannen var död, och då skulle hon bevars väl söka tröst i Guds ord. Nu är hon omgift för flere månader sedan, så nu har hon nog glömt både sin förste man och Frälsaren och Schartaus bok också. Och så är hon skyldig Per elfva daler för ett par kängor, som voro så nedtrampade, så hon gick på ofvanlädren; det vore så godt du kräfdde henne på dem också, för den som glömmer bort Guds ord, glömmer nog både syndaskuld och skomakareskuld också. Ja, inte mina ord igen — det är en farlig verld vi lefva i, bevars väl för att komma till tings för en predikoboks skull! — Du vet hvar Åke Träskoman bor här nere vid Hamna bro? Gack in om dörren och spörj, om der är kommet bref ifrån mosters Anders, inte för det jag tror, att han gitter skrifva, det ogideliga kräket, för hemma var han bara på spektakel i hvar vrå, och katten fick aldrig vara i fred för honom och inte stickelbärsbuskarne heller. Men se, moster kommer hit efter bibelförklaringen om fredag, och der är ju lite efter det gamla trollet, när Herren tar henne en gång, och efter som våra glöttar stå närmast, så är det så godt att stå väl med henne. Så vidt till Eder står, säger Paulus, så hafven frid med alla menniskor! Fastän här väl inte blir frid på jorden, så länge den ragatan går här; jag undrar inte på att hennes man dog så ung — lycklig han, som fick gå hem, fast han var då inte bättre han, det folkaslägtet har alla dar varit gement, ja, bevars väl!»

»Ja,» sa Sten Ränne-Sten. »Nu får jag se hur jag ska kunna bylta ihop allting. Se så, der tappade jag

Töres ögonvattensflaska — — jo, jöss, jag tror den sprack! Här är väl ingen, som har en flaska att ge mig? Jag får in till handlaren och få mig en, han har godt om dem. Ja, farväl med Er, klockan fem är jag tillbaka, tänker jag.»

»Jag skulle ha åtta styfver tillbaka,» sa en af kvinnorna.

»Jag kan inte vexla, så det får vara till en annan gång.»

»Du kan vexla i staden, så får jag dem i eftermiddag.»

»Köp kanelen här inne, så slipper jag bråka med att komma ihåg det der, jag har nog ändå.»

»Nej, det gör jag då inte: då ger jag hellre dig dem för besväret. Här är fyra skilling till: köp kryddpeppar för dem och de åtta styfverna!»

Och så gick Sten från gummorna in till handlaren. Men den som sedan stod och lade in små paketer med såpa, kanel och peppar, det var handlaren. En stund efter kom Sten ut och begaf sig mot Simrishamn, varm och röd af ett glas 'romscherry' och en half bier.

När han kom ner mot bron, stod Måns Möllares Marna och väntade honom ute vid trädgårdsgrinden.

»Vill du gå in och ta dig en kopp eller en 'gök' — jag fick hem rom i jul och der är nog en sladd på botten?»

Sten Ränne-Sten brukade aldrig säga nej till någon bjudning och därför pallrade han sig in, välte af sig all packning och slog sig i godan ro ner vid bordändan, i undran på hvad bud han skulle gå för Marna, som var en karlavulen och 'pågående' menniska. Hon slog i 'gökar' och plockade fram bullar och snart var Sten röd och blank som en obegagnad kaffekittel.

»Hör du, Sten!» sa Marna. »Du vet inte nå'n enke-man eller någon gammal untkarl, som går på friare-fötter? En, som inte vore för gammal eller som der inte vore för mycket besvär med — för sådana är der ingen glädje med!»

»Ih, nej det känner jag ingen utom den 'skrufva-löse' presten, som friar till så många han känner, när han är ute och byter klockor och får sig en sup!»

»Jo, det var en fin en! Han får ju inte predika och han håller sig inte ren, utan han har ohyra i skägget — nej tack! Men har du inte sport nå'nting om Kanon här nere har speklationer på det hållet? Han har lite i pension och fri torf hos nämndemannen, der han tjente i många år, och det är en strunk och stilig karl. Jag har satt in lite här oppe i sparbanken tätt om tätt — här ska du få se sparbanksboken — jag har den alltid

i bibeln, der ligger hon så bra i fred — — — om här skulle komma tjuftar, du begriper, för det sista de ta' till, det är Guds ord.»

»Hur mycket är der i den?»

»Det kan vara detsamma, om der inte skulle bli någonting af — du begriper, för kommer det ut, får en det genast på skattalappen, och så komma försyltna slägtingar och vilja låna.»

»Men om der ingenting fins i den, så ränner jag som narr för dig, och då slår Kanon ihjäl mig se'n.»

»Det ska du inte vara rädd för, och du kan för resten få se den. Se nu här, der ä' åtti riksdaler utom ränta i år. Men muckar du ett ord om det för en syndig själ, så ä' du olycklig — nu har jag varnat dig!»

»Ah, bevars väl!»

»Vi ha hus bägge, och det ena kan säljas — der blir lite af *det*. Och det fins ingen värre till att spinna 'skättefall' än jag — jag kan rifva af mig, så en kan rent förgrysa sig. Det kan bli så bra så.»

»Ja, men han har svurit han gifter sig aldrig.»

»Puhu! Karlarne svärja på femton ting — det gör inte dugg på sig. Du kan helsa'n, att jag inte frågar det bittersta efter att han svor sig fri för Granats Mathilda: jag tror aldrig han var skyldig, för det minsta barn har ju reda på, att hon har varit riksdagsmannens jänta i flera år, fastän han ju är gift och inte kan stå till hvad han gör — och det kan en inte begära; han har ju en kvinna hvar han kommer, och hur många han har i Stockholm känner Herren. Och Kanon kan gerna få ta sig en 'hätta' stundom — jag är nog karl till att hålla reda på honom, om han är aldrig så balstyrig. Men tugga snus får han lägga bort — jag skall skaffa honom en pipa i stället, säg det. Och du kan tro här ä' inte Tomas i kistan — kom, ska du få se! Men i

kväll vill jag ha besked: vill inte han, så får du lyss till hos någon annan — på detta sättet sitter jag inte flera år, utan man ska jag ha, hvar jag ska ta'n frå Kan du ställa om det, ska du inte bli olönt!»

På kvällen kom Sten Ränne-Sten i vanlig tid tillbaka, lite 'på en hurr', men ärendena hade han uträttat. Först strök han in hos Marna, som väntade honom med otålighet.

»Nej,» sa Sten — »få sig en man är inte som att rista nötter, der kan en stå och hålla förklädet tillreds — der trillar ingen dit ändå. Han ville inte. Bevars väl, sa han.»

»Hvarför inte då?»

»Hon har för mycket ben i näsan, sa han, bevars väl! Då ville jag hellre gå i danska kriget en gång till, för hon är värre än femton schersanter. Ja, det sa han — och mycket annat.»

»Hvad var det -- bara tala rent ut!»

»Jo, han sa, du har ingen karakter, ja, det sa han — och mycket annat.»

»Har jag inte?!! Han ska inte få annat att veta --- -- --»

»Ja, på det viset, bevars väl. Men han har ju hållit tidningar i flera år och derfor talar han så fint. Han sa, att du hade inte någon kvinlig blygsambhet eller nå'n känslig karakter och du var inte en sann kvinna, sa han, ja, det sa han. Du bjöd ut dig, sa han. Jag bara säger hvad han sa, Marna. Och jag tror inte det är värdt, du spicklerar på honom, för han gör det aldrig godvilligt, och tvinga honom kan du ju inte. Åh, du skulle bara hört, hur han gick på: en ordentlig mulbänk af Dahlens snus är femton gånger bättre än tio sådana markattor som Marna, sa han. Ja, han sa: markattor,

fast det var bara jag, som hörde det, och jag tror inte det var ragator, jag tror det var markattor.»

»Det ska han nog få ångra, det ordet! Ja såå! Hör du, Sten! Jag tycker du börjar bli så gammal nu, så du kunde behöfva slå dig i ro snart — och här bodde du närmare staden, om du ville ta dig en tur stundom. Du sliter för mycket ondt på landsvägarne år ut och år in; du kunde behöfva dig någon, som kokte kaffe till dig och pysslade om dig både bittida och sent. Och dina kläder — —»

»Nej, Jöss! jag är snart sexti år —»

»Och jag är snart femti, det passar ju pent — —»

»O nej! Jag kan aldrig bli sittande i ro, det skulle ta lifvet af mig, om jag inte finge gå min stabotur hvarenda dag och syssla med mina små ärenden —»

»Ja, det kan du göra ändå.»

»Nej, du! Du skulle snart börja kommendera, du, som har en sådan karakter, det går inte. Och kläder har jag nog som äro finare — lita på det! Men i hvardagslag kan jag inte fördra att gå och vara fin — jag är tvungen att gå i de gamla, der det fins fickor till alla små ärenden. — Nej, tänk inte på det. Nu får jag en bit här och en der — främmad mat är alltid god; skulle jag sitta hemma och hänga, blefve jag snart af med matlusten och så doge jag i förtid. Nej, gamle Sten blir nog rännande på vägarne, så länge Herren ger lif och krafter!»

Marna kom sig inte för att svara någonting; der hade hon synbarligen aldrig väntat sig en korg. Men Sten Ränne-Sten hvisslade, när han kom ut: hans breda mun log förnöjdt och han sade halfhögt för sig sjelf: »Bevars väl! Det ska hin bli inhysesshjon! bevars väl!»

I Mullarp strömmade kvinnorna ut, när han kom. Men han slog åt dem med bägge händer.

»Jag får först in till handlarens, jag har en hel byr till honom. Men jag kommer ut strax igen, Ni får tåla Er, bevars väl!»

Och så var han inne med de paket, han fått i staden, och af handlaren fick han en hel hop, som han i hast såg igenom och som han skulle hetas hafva burit från staden. Och så kilade han ut.

»Här har du din 'stock', västatyget blir inte i ordning förrän i nästa vecka. Och här har du, Elna, såpan — nej, bevars väl! det var Per Nilskans blanksmörjeäska — här är såpan och här kanelen — den är skarp som huggormatter och god vigt är der! Jag var till och med inne hos smeden och fick låsen — den kostade sex skilling och den betalte jag — jöss, jag kan ju få dem i morgon, bevars väl? Och skäppan var jag inne med, Mårten Olskan bad helsa så mycket.»

»Sa hon något för att det dröjt?»

»Ja, hon sa: väl att få den igen; det der fylet ska man akta sig för en annan gång — ja, jag säger bara som hon sa, bevars väl! Fylet, sa hon. Paraplyen var jag inne med: der fick jag bara ovett — nej, jag säger inte hvad hon sa, för der var inga vittnen på det! Och här är Schartaus bok; Bengta sa, att der är ett par blad borta, men de voro afrifna, när hon fick den. Hon har aldrig läst i den, sa hon.»

»Ih, det var en fanens lögn; dem har hon väl tagit till spoltepipor.»

»Träskomannens ha inte hört af Anders och hvad var det mer?»

»Jag skulle ha för sexton styfver kryddpeppar —»

»Bevars väl! Den har bestämdt kommit med bland handlarens paketer!»

Och det tycktes den ha gjort, ty om en stund kòm han ut med den. Der satt bierfradga i det rufsiga skägget.

»En börjar bli glömse,» sa han och drog munnen opp till öronen.

»Der är bra vägd't för fyra skilling — ja, du fick då egentligen sex,» sa kvinnan, för de åtta styfverna värkte i henne, som hon gett bort.

»Derför köpte jag för fem — vi delade rofvet!» sa Sten. »Fyra styfver måtte väl inte vara för mycket för tre skickebåd. Här är öfver tre fjerding'sväg till staden. En får inte för mycket för hvart steg man trampar i sådan hetta. Det vore mycket bättre att som Ni kvinnor få sitta och dricka kaffe och förtala er nästa!»

Moderskärlek.

Ögonblicksbilder ur ett skånskt rikemanshem nu för tiden.

»Bevars väl! Agda är ju åbodotter, det är hon, och det är ingenting att säga på henne, det är der inte, och hon kommer inte barfota hemifrån en gång, nej, men gör hon ej,» sa gamle Ola Olsson. »Men du vet, hvad jag har sagt så tidt: Nilla i Ståtorp är ändå 'maffe', det är hon, och henne ska du ta, om du vill som jag och annat klokt folk råder, det ska du. För hon är tre gånger så rik som Agda, du.»

»Men hon glor så rälia surt,» tyckte Per, gamlingens son.

»Tror du en kommer nå'n väg i verlden desse tider för det en grinar grant? En gifter sig inte för att få ett rödhvitt skinn att gå och bliga på: der vill annan don till för landtbrukaren, vill der.»

Och gubbens eget skinn blef alldeles rödt ända opp till de röda pannstriporna.

»Ja, men hon har en så'n otäck vårta på näsan, hon Nilla!»

»Om hon så hade femton vårtor på näsan och sjutton på munnen, så ska du komma ihåg, att hon har både femton och sjutton tusen mer än Agda. En vårta syns

inte, när der ligger en skuldsedel öfver den, nej, men gör den ej. Ta du Nilla, bara!»

»Agda har så'na klara ögon!»

»Ögon! Jag kan inte låta bli att grina — gu kan jag ej! En gifter sig väl inte med ett par ögon! Hm, kan du betala skatt och onera med dem, tror du? Såg du så'na ögon som Jöns Bertels ko hade, den som du ville köpt på Lunda marknad i fjol — men hvad sa jag? Jag sa: 'låt inte lura dig af ögonen,' sa jag, 'utan tag Måns Måns Broka,' sa jag. Har du ångrat dig? Tror du den med ögonen hade mjölkat så som Broka? Är inte hon öfverdådig rent — rent som en af Alnarps kor? Hvem var klokast, du eller jag?»

»Det kan vara — när det är frågan om kor — men — —»

»Hör du, Per! När man skall köpa kreatur och när man skall skaffa sig en kvinna, så ska man inte låta lura sig af utseendet, det ska man akta sig för. Utan: *är* det någon affär och *blir* det någon affär? det är frågan, du. Kan du inte vara lika glad vid en kvinna, som har något, som vid den, som ingenting har? Jag bara frågar dig sjelf, som är en förständig och kristlig menniska! Ögon!! Jag hade gu inte sett efter om din mor hade ett eller två ögon eller om hon inga hade, när vi skulle 'stå på den hete stenen', men jag visste, att hon hade tretti tusen och två kor, utom linne och ylle, hade hon.»

»Men det blir allt Agda till slut ändå, om det blir någon!»

Och dermed tog Per helt stillsamt sin mössa och gick ut.

Så der hade Per och gubben dyflat femton gånger och alltid slöts samtalet på ungefär samma vis: ty fast Per var en fasligt stilla och medgörlig man, så att gubben kunde vira honom kring fingrarne, höll han alltid i sig, när det var fråga om att gifta sig: 'på den hete stenen' ville han nödvändigt stå vid Agdas sida.

Och trägen vinner! Efter ett par år fick han henne. Och som hon i hemgift medförde mer än gubbatrollet väntat samt utom sitt lifliga, lätta lynne och sina klarblå ögon äfven var en praktisk och duglig husmor, som både kunde samla och spara, när så skulle vara, kunde gubben ganska bra med henne, så att der var ständigt umgänge mellan de unga och undantagsstugan. Agda var den som mest skötte regeringen inom hus, ty Per var lite sjuklig — bröstet var dåligt — och som han under sin uppväxt alltid låtit fadern råda, hade det blifvit honom ett behof att gå i någons ledband. Då fann han sig bäst — isynnerhet när det var Agda med de klara ögonen, som tog allting om hand. Der låg kärleksvär öfver det nya, trefna hemmet.

* ' *
*

Så förflöto ett par år. Friden låg lika stilla utbredd öfver detta hem och kärleken strålade än, men der var för stilla. Ett förstämningens frö hade börjat skjuta grodd: det var samma sorg, som både i slott och hydda i alla tider blekt rosorna på så mången hustrukind och förfrusit så mången kärlekens önskeblomma i hennes knoppning. Makarne hade intet barn. Pers kinder blefvo allt mer insjunkna, hans blick ihålig och dyster och han gick sin väg fram allt mera tyst och lutad. Sjelfva Agdas ögon voro mindre klara.

* * *

»Det är bra ledsamt att vi inte ha några små,»
sa Per en dag till gubben.

»Hvad ni inte har, kan ni få!»

»Hm! Jag tycker mitt bröst blir sämre, jag hostar
mer än förr.»

»Ni kan för resten vara glada till, att ni inte har
stugan full, kan ni. Barn ä dyra i våra tider: de ska
födas opp som prinsar och se'n ska de till Hvilan och
till Alnarp och folk har femton 'schåsor' för sig, ja, det
ha de. Och glöttarne ska klädas ut som hampaspöken,
ska de.»

»Ack, ja! Men der blir en sådan liflighet i hemmet:
här är så tyst!»

»Jo, det var något att längta efter!! De gapa som
svalungar. Du skrek i sex veckor som du hade suttit
i klämma i ett stengärde: här var hvarken ro natt eller
dag för dig, nej gu, här var.»

»Ack, jag skulle gå och nynna hela natten och
bära på — —»

»Du kan gu ha lugnare, kan du. Men den sorgen
hade du inte haft att grufva dig öfver om du hade tagit
Nilla. Det är två år se'n hon blef gift med Måns Snuda,
och de ha tre stycken — och de bli nog likadana grof-
huggare som fadren. Der ä skrik och gal nog.»

»Måns har inte ondt i bröstet, han.»

* * *

När saknaden blef Agda för tung, sökte hon tröst
hos sin bästa väninna, Malena, som var gift med en
fattig arbetare och bodde på gårdens egor. Dit gick
hon tidt, och det var henne en smärtsam njutning att
sitta och vagga väninnans lilla Alma på sina armar.

Mången tår tillrade då ned öfver hennes kinder, när hon frågade, hvarför icke äfven hon af barnens milde Vän kunnat få denna ansvarsfulla gåfva. Hur gerna skulle hon ej bytt lott med Malena.

Och då Alma blef större, kom hon ofta hem till Agda, der hon på allt sätt omhuldades. Snart lärde sig också barnet att trivas så väl i detta ljusa, rika hem, der stilla kärlek trädde henne till mötes öfver allt och der hon fick mera godter än i sitt eget, torftiga hem — och detta vande nog lillan mycket dit. Snart kallade hon Agda för mor, och Per var också så glad vid henne; båda makarne skänkte henne all den ömhet, hvarmed de skulle omfattat sin egen dotter, om de haft någon. Fast deras ömhet var stilla och vemodig.

* * *

En dag sväfvade dödens ängel på kalla vingar genom byn, och som byte tog han lilla Almas fattiga moder. På sin dödsbädd hade Malena fattat flickans hand, lagt den i Agdas och sett med bedjande blick än på väninnan och än på barnet. Det var hennes testamente, och så gick hon hädan.

Redan samma afton följde Alma hem med Agda och der stannade hon framgent. Makarne hade beslutat upptaga henne som sitt eget barn. Så gingo några veckor. Gubben blef allt surmulnare.

* * *

»Nu ska väl den här bytingen hem till sin mormor?» sa han en dag.

»Stackars barn! Käringen har ju inte bröd till sig sjelf,» sa Per.

»Ja, men här kan hon då inte bli gåendes och stampa —»

»Hvarför inte? Agda är så glad vid henne — och jag med. Och då vi inte ha några egna, så —»

»Du kan väl för rackaren begripa,» röt han, »att du inte därför får ta opp all verdens osnutna ungar!»

»Får?» sporde Per långsamt och blek.

»Tygge man,» sa Alma och började gråta. Agda var ute.

»Ja, just får, sa jag! Någon reda ska der väl vara på jorden! Du kan väl inte låta vårt gods — och Agdas också — förtäras af en vildt främmande menniska, heller. Det vill inte jag veta af, utan skicka ungen åt — —»

Och gubben gick och slog dörren i, så att det rungade.

När Agda kom in, stod Alma och drog i Pers tröj-
ärm och sade: »Tygge man! Mor köra bott tygge man!»
Och då förstod Agda allt: hon hade länge fruktat detta
slag. Per sade ingenting, men var förstämnd, och fadren
hade alltjemt sitt gamla välde öfver honom, det syntes
nog. Så gick hon sjelf in till gubben och sökte beveka
honom, men förgäfves. Och när barnet fortfarande blef
kvar, började han kälta på det, talte alltid om, hur
mycket så'na der små 'sluk' sätta i sig, frågade hvad
den klädningen kostat o. s. v. Frid och glädje stodo
resfärdiga i de unges hem.

Så blef Per sängliggande, och under den långa tid
som gubben satt vid sonens sjukbädd, vann han sitt
mål — sakta, men säkert. Han framdrog den der slägt-
känslan, som hos vårt folk är så djupt rotad och som
skiljt så många hjertan, och han intalade Per att det
vore i hög grad oriktigt att behålla barnet. När Per
åter kom på benen, var han hård och kall mot den lilla,
och mot Agda sjelf var han mindre hjertlig än förr.
Slutligen insåg hustrun, att här kunde ingen mensklig
makt hjälpa, utan att barnet måste bort, om ej makarnes
kärlek skulle flykta och deras äktenskap bli alldeles
olyckligt. Och en dag följde hon bort 'sin tös'.

* * *

Ett långt år hade förflutit. Lilla Alma var lika
rödkindad trots mormodrens knappa, torra bröd, men
inne i den rika gården vissnade en kvinna bort, lång-
samt, men oblidkeligt. Agda hade redan länge legat på
sjuksängen; hon hade nu mera ingen ro utom när Per
hemtade dit Alma, och det gjorde han rätt ofta om aft-
narne, 'för judarnes rädslos skull'. En dag sade hon

rent ut till sin man, att om han ville se henne frisk och glad igen, måste han låta henne få behålla Alma för alltid. Han såg, att valet var allvarsamt, och sedan hon länge talat med honom, gick han efter den lilla.

* * *

»Går hon nu hit och ligger också?» utbröt gubben förtrytsamt, då han några dagar efter kom in och fick se Alma halfklädd ligga bredvid Agda, hvars kinder strålade.

»Ja, det gör hon,» sa Per och sökte göra stämman fast.

»Du ser så kry ut i dag, Agda! Kan du inte stiga opp? Det är höstens tid och i år är allting så sent i ordning. Du har ju alltid varit så dugtig förr — innan den der ungen började gå här i huset. Hvarför har ni inga egna?»

»Hvarför har ni intet hjerta, svärfar? För det har ni inte och har aldrig haft! Ni har bara sinne för pengar, och ni får väl se hur långt de hjälpa er en gång, när moderlösas tårar ropa mot höjden.»

»Ha, ha! Ni måtte ingen af er ha räknat efter huru mycket en sådan der liten tvärfylling går till om året med ett och allt? Det måtte ni inte, verkligen inte.»

»Det I hafven gjort en af dessa minsta — —»

»Åhja, snacka är ingen konst!»

»Nu behöfva vi inte snacka mer om den saken, far, för nu blir Alma här så länge hon och vi lefva.»

»Hon blir så i — —»

»Jo, det är mitt ord, och det skall gälla.»

»Ditt ord!! Puuh!»

»Blir Alma här, så blir mor frisk, vi bli glada bägge — jag vill inte ha min hustrus död på mitt ansvar. Se så!»

»Åhja, du har då alla dar varit en stackare.»

»Jaa, rent för länge. Dyrt har det varit och dyrare kan det bli. Men den, som var en stackare för sin far, den kan Herren göra till en riktig man genom en kärleksfull hustru.»

»Mja, mja, mja! hamsetrams! Då gå inte mina vägar mer åt detta hållet — nu vet du det, du vet så!»

»Mina vägar äro icke edra vägar, säger Herren.»

Vid helgmålsklockors klang.

Stämningsbilder från Lundaslätten.

Höstvinden hviner disig och kall fram öfver de våta fälten, diken stå öfverfyllda liksom vattenfårorna, den gröna mossmattan på taken ryckes loss och dansar kring gården, de rödgrå, stripiga pilkvistarne fälla strida tårar, och det börjar skymma öfver Lundaslätten, som ligger der så svart och bar i den tunga dimman.

Men från de tinniga kyrktornen tonar klockornas klang fram öfver nejden: fyllig och tung från ena, skärande och tunn från andra hållet. Det ringer helgmål på lördagskvällen.

Hvad förkunnar väl klockornas klang?

* * *

För arbetets trötta träl, som veckan ut vändt den tunga torfvan och känt de förfrusna benen svigta, de öfveransträngda senorna slappna och skälfva, bådär klockeklangen, att hvilodagen är när. Den efterlängttade dagen, då han behagligt får sträcka sig i den varma kakelugnsbänken, under det den äldste pysen läser predikan, och ser henne, som troget delar hans tunga lott, träget syssla

med anrättande af söndagsmiddagen, åt hvars kräsligheter — potatissoppa och fläsk med nymalen senap — barnen gladt sig hela veckan. Och efter den härliga middagsluren, under hvilken barnen äro så tysta för att ej störa far, kommer sedan den sköna treffiga eftermiddagen, då hustrun och de små — alla nytvättade, nykammade samt i 'kistekläderna' — skocka sig kring

far, klänga sig fast kring hans armar, rida ranka på hans knä och armbågar, angelägna om att få visa, huru långt de hunnit i ABC-boken, katekesen eller bibliskan, och stolta öfver att deras fingrar ej hafva en nagelrot eller deras grundskurade öron en smutsfläck. Det är familjelivets lyckliga stund: rådslag läggas, förmaningar gifvas, besparingarna räknas och — luftslott byggas. Hvilodagen lefver dagakarlen; de öfriga dagarne trålar han för att kunna lefva på söndagen.

Och därför tager han andaktsfullt af sin slitna mössa och samlar med förnöjd min samman sina verktyg och

nynnar en psalmmelodi, då helgmålsklangen bebådar, att sabbaten är när.

* * *

Men till Marthas öra bär denna klang ett förtviflans budskap. I morgon alltså! I morgon är det som hon skall säljas i sjelfva Herrans tempel och ordets tjenare skall i kapp och krage besegla det nesliga köpet! Det är då förgäfvets som hon kämpat allt intill blods, bönfallit, gråtit, hotat! Allt skulle hon kunnat bära: armod, hån, hyddans myckna nöd — blott icke att genom olydnad beröfva en sjuk, sjelfvisk moder lifvet. Och därför har hon, den rika, fagra tärnan ingenting mer på jorden: han, som vann hennes hjerta, gaf sig ju ut på den långa färden öfver Atlanten, och med honom försvann hennes sista hopp om glädje och lycka i lifvet. Han kan komma åter måhända, men aldrig hoppet. Derfor sitter hon, blek som en lifdömd, och stirrar själsfrånvarande ut i den tomma rymden, hvars dystra dimma är en bild af hennes egen sorgliga lefnadsban: solen är nedgången och ej ens vid synranden mägtar hon skynta en hoppets, en tröstens rosenstrimma. Klockeklangen skär som en själaringning — och här håller för visso en själ på att gå förlorad. Derfor lutar hon hufvudet i sina händer, hon, den eftersökta arftagerskan, den afundade bruden, morgondagens offerlam, och därför önskar hon, att hon aldrig född varit.

Men mest begråter hon sin egen feghet, sin egen svaghet! Hvarför vågade hon ej att med förtröstan på Gud och kärlek till den, som hon gaf sin tro, bryta alla band och endast följa hjertats röst och hjertats vän? Och i morgon skall hon vid altaret inför den Allseende, som ej låter gäcka sig, med berådt mod svärja sig men,

lofva tro och kärlek åt den gamle, snikne, förtorkade varelse, som köpt sig rätt att med djurisk vällust vanhelga hennes unga kropp utan att skänka en tanke åt hennes varma hjerta. O, hvi är hon ej ute på vilda vågor? Hellre en graf i deras sköte, omslingrad af älsklingens arm, än att dela brudebädd med den föraktlige, som skall kallas hennes make! Är det verkligen för sent? Fins ingen räddning? Bör en dotter svärja sig men för att tillfredsställa en dåraktig moders vilja? Men hvad skall verlden säga — det blir moderns död. Stackars flicka! Hennes hjerta vill brista och hon sjunker ned på knä.

Dåna högre, du vigda malm! Förjaga vankelmodets och feghetens spöken, så att din klang i morgon kan tona som en jubelsång för en frälsad själ!

* * *

Och du, lilla åttaåring, som tappert sträfvar dig fram mot vinden med svepande kjol och röd, rinnande trubbnos, den tömda matkorgen opp och ner vänd på det lilla inknutna hufvudet — hvad förkunnar dig Marieklockan, efter du högljudt stämmer i: »Bing-bång, dingedång!» och slår katekes och bibliska samman, så att det smäller? Bådar den ej: fridag, inga lexor, bästa kläderna, nya dockan, mosters flickor på besök, lagad mat i stället för de eviga torra smörgåsarne och drickaflaskan, stekt gröt till kväll och — det bästa af allt kanske — lång och ostörd morgonsömn i morgon bittida?

Men den gifver ock den allvarliga maningen: Bevara alltid ditt hjertas oskuld och renhet, på det när klockorna en gång ljuda vid din sista färd, din fasta

tro kan glädjas åt grafvens stilla, ostörda, djupa sömn,
från hvilken det fromma barnet vaknar till evig sabbat!

* * *

Smärtfullt genljuder malmens dofva klang i sörjande föräldrars öra der inne i det lilla herdatjället vid kyrkan. Den starke mannen är som ett förbråkadt rö, der han själlöst stirrar på kolens glödande lek i ugnen. Blixtnabbt har hans blödande hjerta genomlevvat hela sin enkla historia.

Han var fattig och det dröjde länge, innan han vann hennes hjerta, längre innan han fick ett hem till henne. Den väntan var henne stundom så lång; väninnornas ständiga frågor, när hennes bröllop skulle stå, tröttade henne: det var, som om hon i dem anat ett lindrigt hån, öfver fattiglappen, som hon valt. När han ibland svärmande målade för henne en rosenfärgad framtid i deras eget lilla herdatjäll, log hon vemodigt och blicken såg trött ut — det var, som den velat spörja: »Hm, när blir det måtro!» Så vardt han förstämd. »Der ligger en sanning i ordspråket, att man inte bör köpa den första ringen, förrän man har pengar till både andra och tredje!» suckade han. Stundom gret hon. »Kvinnotårar föda mannen tunga tankar!» sade han. »Du vet inte du, hur långa de äro, dessa sömnlösa nätter, som dina tårar kosta mig.» Så log hon genom tårarne och sökte med smekningar skingra hans dysterhet. »Spar tårarne!» sade han då och kysste henne. »Lifvet kan nog hafva en verklig sorg i beredskap åt dig — då kunna de behövas, du lilla klenmodiga! Är detta nu också hemmets solsken?»

Ja! Nu hade den verkliga sorgen kommit. Efter två lyckliga år skulle de i morgon mylla ner sin kärleks

Ulf i fårakläder.

första, fagra, kära frukt, den gullockiga Ellen, bådas deras älskling. I morgon skulle klockornas dofva klang beledsaga henne till den kalla griften. Det var så svårt att säga: »Fader, icke som jag vill, utan som Du vill». Hvar hade nu själasörjaren sin förtröstan, sin bergfasta tro, han, som så väl visste att gjuta balsam i andras hjertesår?

Men hon, den späda, klenmodiga, hvars tårlösa öga glödt af själskval under långa vakonätter — hon var i dag den starkare, såsom kvinnan städse är i en verklig sorg. Sjelf tröstlös, visste hon trösta honom. För henne talade klockorna om den Evige, om uppståndelse och återförening der ingen gråt skall vara mer. Så nära hvarandra hade makarne aldrig stått: starkt är kärlekens band, starkare kanske sorgens — men starkast den kärleksfulla trons.

* * *

Der låg en härlig, en jublande klang i helgmålsklockans ringning — föreföll det den unga flickan, som satt hos sin blinda mor i fattighuset. Var det ej som en dröm, en vacker saga, att hon, Blinda-Bengtias Gertrud, en stackars unge utan far och utan en skilling, i morgon skulle hålla bröllop och det med sjelfva prestens gårdsdräng, som kunde fått en rik åbodotter, om han velat! Ja, till och med två, efter hvad ryktet visste att berätta. Och gamla mor skulle få lemna fattighuset, få dö i sin egen säng, vårdad af sin egen dotters kärleksfulla händer! Och den skam som följt Gertrud från vaggan, den oförvållade skammen att vara oäkta, skulle aftvås: efter den gifta kvinnans far frågar ingen — hennes mans ära är hennes. Hvad hon skulle vara glad vid Bertil, som utvalt henne framför andra!

»I morgon, i morgon!» jublade klockorna.

»I morgon, i morgon!» jublade hennes hjerta.

»I morgon!» log den blinda. »Ack, om det vore i morgon! Då har jag ett eget hem på jorden, slipper snubbor och slipper gå till ro i fattigkvarteret! Och der blir ringdt vid min begrafning! Hvad är klockan? Ja, i morgon så dags, du, Gertrud!»

Rodnaden på flickans kinder är gryningen till en efterlängtd lefnadsdag vid egen händ. Hon hör ej vinden hvina, ser ej dimman gråta; hon hör blott klangen af klockorna, som i morgon skola kalla henne till brudepall.

* * *

Helgmålsklockorna tala så många språk, ty de gifva återklang åt hjertats eget.

Läskamraterna.

Nutidsbild från Lundaslätten.

De kommo från kyrkan, der de båda i dag — Kristi himmelfärdsdag — hade för första gången begått Herrans nattvard. På hemvägen följde de den långa pilevallen, som skiljer moderförsamlingen från annexet. Solen strålade som hoppet i ungdomsvåren, en dofrik värme uppsteg från den blomsterströdda vallen, och lärkan slog sina drillar högt uppe i den klara sky, under det massor af yrfån surrade och svärmade bland blommorna.

Hon var en täck tös med framskjuten, klufven haka, som gaf det runda, lillegamla anletet ett uttryck af viljekraft och fasthet, men på samma gång äfven godmodig hjertlighet; spelande, grönbruna ögon, vacker, nästan fullt utvecklade växt, små, men spruckna och vistna händer, något fränig hy och svart, burrigt, ostyrigt hår. Hon var ett af dessa egendomliga qvinnobarn, som synas vara födda gamla: vid tio års ålder tyckas de vara tjugu, och vården om yngre syskon, försakelse, tidig erfarenhet af nöd eller laster kommer dem att brådmogna, glömma barnaleendet och gifver dem en betänksam min och djup blick.

Han var tre år äldre än läskamraten, men på grund af trög fattningsförmåga hade han två gånger blifvit frånvist och endast genom hennes ideliga och tåliga pluggning med honom på vägen till och från prestgården hade han i år lyckats 'komma fram'. Hans utseende var barnafromt, ja, nästan enfaldigt: han hade nästan hvitt hår, grå, smala ögon, stora, bruna, hårda händer, väldiga skuldror, gick redan lutad af strängt arbete och hade svårt att skyla tänderna med de tjocka läpparne.

»Du kan sätta dig, så ska vi prata litet,» sade Johanna och satte sig, sedan hon sorgfälligt dragit upp söndagskjolen på det den ej måtte skrynklas eller sjaskas ner. Hon hade bjertrandiga strumpor och en blå, med röda 'ganzer' utsirad underkjol.

Rasmus slängde sig ner utan att svara eller se sig för.

»Nej, inte slänger man sig i nässlorna på det viset.»

Med sin breda, valkiga hand grep han om nässlestånden, drog dem upp och kastade ut dem på åkern. Han såg upp till henne med en blick, tom på tankar, men full af förtroende.

»Ja du, nu ska vi ut i världen, du Rasmus!»

Han teg, men blicken blef dyster.

»Hvart har du tänkt ge dig hän?»

»Vet inte. Nästan tänkt att ta till Amerika; der säger folk den kan ta sig fram, som har goda armar — och det har jag.»

Han visade dem med berättigad stolthet.

»Här i landet är det svårt,» fortsatte han. »Något yrke kan jag ju inte lära, för jag har så svårt för allting. Gropning är här ondt om, för bönderna få så lite för spanmålen, och många ha dränerat för länge se'n. Så skoja ju alla med mig, för det jag är så dum — här är ju ingen mer än du, som har varit vänlig mot mig. Jo, prosten, förstås.»

»När han satte dig ifrån i fjor och förrfjor, kanske?»

Hon log lite spotskt.

»Det var ju en tvungen sak, så tungnimm som jag är,» sa han enkelt.

»Åh, man är värdig nog att gå till Herrans bord, när man vet hvad rätt är och vill göra det både mot Gud och nästan.»

»Ja, men tredje artikeln kunde jag aldrig utantill förr än justament i år och det är ju klart, att kan man inte nådeverkningarna som ett vatten, så — —»

Hon sköt fram hakan, men sade ingenting.

Han satt och funderade litet. Sedan såg han skyggt på henne och sade med dyster, lefnadstrött ton:

»För dig går det nog, du kan allting som ett vatten, du är aldrig svarslös och du har föräldrar, om också de äro fattiga stackare. Men jag! Jag har alltid varit hubbad och skubbad i hvar vrå — det är som med en stabbe vid en vägakant — antingen sparkar man till den eller går man ur vägen för den. En vet ju inte om en är kommen af tjufvar eller tattrar, bara! Nu har socknen betalt för mig hos Sven Ingemans i flera år:

jag får arbeta och slita mycket mer än någon af de andre drängarne, för på det låga gärdet rida alla. Men ändå är man bara ett skumpelskud och alla ha en till löjer.»

»Hm! Se, du ä rent för dum, Rasmus!»

»Ja, se der! Nu säger du ju så, du också,» sade han sorgset.

»Ähh! Du begriper väl, du kan väl förstå att jag inte menar *dum!* Du är för godtrogen, för godhertad, för snäll — rent för lite på din kant. Inte ska du låta handtera dig som en 'karalase' af hvad för en hynting som helst. Jag skulle bara vara i dina träskor — jag skulle ta ett par af dem i kragen en gång och vända opp och ner på dem och vända dem rätt igen! Du som är så stark! Du skulle se de skulle grina så lagom efter den dan! Inte ska du vara en sådan en vante i alla dina dar — hur ska du då kunna ta dig fram? Och hur ska du kunna få dig en kvinna en gång?»

Hon var röd af ifver; tonen var nästan skarp, men der låg själ och värme i de skälmska ögonen.

Hans blick blef nästan häpen. Hon log omärkligt — som åt ett barn.

»Tror du — kan du tro att jag tänker på nånting sådant? Töser — töser titta bara på dem, som ä rika eller se stilisanta ut.»

Stämman hade en klang af undergifvenhet, som dock skvallrade om många mörka tankar.

»Åh jag har sett dem som varit 'räligare' än du.»

Och dermed såg hon honom skälmaktigt i ögat och knuffade lekfullt till hans mössa så att den föll af. Kinderna hade en frisk färg.

»Jag kan inte begripa,» sa hon, »hvarför du alltid ska ha 'skeningen' midt i pannan — det är därför du ser så dum ut. Vänta nu, så ska du få se på bara!»

I ett ögonblick hade hon fått fram en liten kam, benat hans yfviga, hvita, något oregerliga hår på sidan och lagt en nätt tupé. Och så log hon helt belåten, satte hufvudet på sned och beskådade sitt verk.

»Se så! Du kan inte tro, hvad det klär dig — du ser ut som en knekt.»

»Trams! Det kan du inte mena.»

Kinderna glödde af förlägenhet och förtjusning.

Hon satt en stund och såg på honom. Derpå sade hon, liksom om hon efter en sista öfverläggning ändtligen fattat sitt beslut:

»Ja, jag får väl ta hand om dig, annars gör verlden kål på dig. Du är väl inte 'stadd' till Sven Ingemans?»

»Nej, han svärjer och tornerar och ber mig resa till 'sablarum' femton gånger om dagen.»

»Kunde väl tänka det! Derfor har jag skaffat dig plats. Joho, du.»

Han såg alldeles handfallen ut.

»Har — har du?»

»Ja, du vet att jag skall flytta till Eskil Anders i oktober nu. Så fick jag i förra veckan höra att deras dräng skall flytta, och så gick jag dit och talte med morskan, för det är hon, som styr och ställer, och då bad jag, att du skulle få komma dit i stället. Vet du, hvad hon sa?»

»Hon sa väl, att det inte gick för sig?»

»Nej du, hon sa: 'De säga ju, att han är så enfaldig, men du är ju en rask och fiffig tös; och har du kunnat få honom fram för presten — ja, ja, jag bara säger som folket i byn — så kan du väl instriera'n i andra göromål också; men tar jag'en, så kommer det på ditt ansvar helt och hållet,' sa hon.»

»Åh, det går inte! Jag duger inte!»

»Nu ska du bara inte sitta och hamsa; visst går det; du ska bara inte vara så rädd, jag ska nog se dig till godo och hjälpa dig. Men så ska du också lyda mig i allting och du ska stå på dig, när någon vill topprida dig.»

Sedan hon suttit en stund, tillade hon:

»Vet du hvad — hvad morskan mer sa?»

»Hur skulle jag det kunna veta?»

»Jo, hon sa: 'Det var fasligt för resten hvad du tar dig af den pågen! En skulle rent kunna tro att — att ni vore fästefolk!' sa hon.»

Rasmus blef alldeles blodröd.

Flickan såg emellanåt på honom med en kort, forskande blick. Derpå sporde hon långsamt:

»Vet du, hvad jag svarte?»

Han skakade på hufvudet; först var hans blick alldeles hjälplös, men småningom fick den ett lif, ett uttryck, som hon aldrig förut sett deri. Och det var med en blyg, nästan rörande tveksamhet, helt olika hennes förra, moderligt beskyddande, ja, befallande sätt som hon hviskade:

»Hvad vi inte ä, kunna vi ble!» sa jag »Der ä ingen annan, som bryr sig om honom för två styfver.»

Hans ögon tårades, men han teg fortfarande.

»Men,» tillade hon liksom tröstande, »du förstår väl att jag inte vill nödga mig på dig, men jag ville bara säga dig hvad hon sa. Der kanske kan bli flera, som komma och tramsa om det för att förarga dig. Nu ska du bara få dig en ordentlig tjänst och samla ihop lite och komma lite ut i verlden och få lite stil på dig — se'n blir der nog råd för allting annat.»

»Var det inte din mening då?» sporde han ängsligt.

»Hvilket?»

Skalken tittade fram ur ögat och hon såg riktigt rar ut.

»Det der — det der om — om fästefolk?»

»Har du också tänkt på det?» sporde hon tyst. Det var som om det nu varit hennes tur att känna hjertat slå af ängslan.

»Jag hade kanske aldrig fått det öfver mina läppar. Men annars var det därför som jag i söndags kom att gråta så häftigt under prestens tal, när han förmanade oss, hurudana vi skulle vara mot hustru och barn i våra hem och allt så'nt der. Se, jag tyckte ju det var omöjligt att nå'n skulle kunna vilja ha mig, och därför tänkte jag på Amerika. Hade du tagit någon annan och jag skulle gått och sett på det här hemma, så hade jag nog inte blifvit gammal. Och här är ju så många, som vilja ha dig — både rika och raska karlar, så bra som du ser ut.»

Han tog trohjertadt den lilla handen mellan sina båda väldiga labbar, och bra klämde han till, ty den var helt hvit, när han släppte den.

Hon såg så lycklig ut. Var der en aning, som sade hennes brådmogna själ, att hon egde hvarje tanke, hvarje pulsslug af hans tacksamma hjerta, och att ingen i verlden kunde älska henne så som detta stora barn, som på hela jorden endast hade henne?

»Då går du upp till mor Eskil Anders i dag.»

»Hm! Kan du inte gå med? Jag vet inte hvad — hvad jag skall säga, jag är alltid så rädd.»

»Ja, du ä ett pjåk, Rasmus! Det är hvad du är. Du säger 'god dag', när du kommer in — —»

»Åh ja, det vet jag väl förut,» log han godmodigt.

»Visste du det ändå?! Jo, så säger du att du vill ha tjenst, och att du är nöjd med hvad lön hon vill ge dig tills hon har fått pröfva hvad du duger till. Och så slår du fram om att du ingenting har ännu och att du vill försöka slå dig fram — därför vill du till ett

ordentligt ställe, och du har tänkt på att söka sköta dig bra.»

»Nä, men hur ska jag komma ihåg allt det der? Det går då rakt inte — det lönar sig inte att försöka.»

»Så säg hvad du vill, då, bara det blir någonting ditåt, men begär ingenting bestämdt i lön, för det tycker hon inte om — det har hon aldrig tyckt om.»

»Nä, men hur vet du det?»

Hon log. Ett klipskt leende, som klädde henne riktigt väl.

»Bara gör nu som jag säger. Och spotta inte på golfvet, när du kommer in, för då tror hon att du tuggar tobak. Och så ska du råta på dig när du går, du är väl inte en gammal gubbe heller. Inte lägga näfvarne på ryggen, det är så 'ogideligt' ut. Förhänget skall du alltid sticka in under selarne — annars kryper det opp — det hade det gjort i kyrkan i dag, och sådant kan vara onödigt.»

»Jag har inga selar, jag begagnar lifrem. Då känns det alltid mindre i ryggbastet, när man ska bocka sig, och är man lite svång i kakesta'n, så bara spänner man in ett par håll.»

»Kom hit då! Jag har alltid knappnålar i fodret på koftan.»

Och om ett par ögonblick hade hon fäst förhänget i axlastyckena.

»Men tag nu nålarne af ordentligt i kväll och slit inte i tu sockerduken. Och akta fingrarne!»

Så stego de opp och gingo. Vid åhällorna skulle de skiljas, der skulle han åt stigen, hon rakt fram.

Vid afskedet sade han:

»Ja, så säger du väl till, när du vill att vi ska gifta oss?»

»Du är ju inte myndig ännu, din tramsebyxa! Du ska väl exera först; hvem tror du tar en sådan 'pågaslöt' till man? Du tänker då inte ett dugg för dig.»

Hon skrattade så godt, när hon sade det. Hennes tänder glänste som perlor, små, hvita, jemna, tättslutande.

Han såg smått skamsen ut.

»Nej, det tänkte jag du skulle göra.»

Hans uppsyn klarnade småningom, och han tillade:

»Men om du tänker för oss bägge, så ska jag ta i för oss bägge — och då tror jag nog det ska gå, du.»

»Åh, du ä ju inte så tungnimm att fatta!»

Hon log och såg varmt på honom. Den blicken var till hälften moderns, som skyddande ser om sitt stora barn, till hälften den sextonåriga jungfruns, som med blyg längtan blickar på den hennes hjerta utvalt.

»Och skulle dina kläder eller strumpor gå i tu under sommaren, så bär bort dem till mig en kväll; ett par styng i tide spara många lappar. När oktober kommer, har jag dig så nära, så jag sjelf kan titta efter ditt tyg i tide. Och du vet hvad jag har sagt både om tobaksbuss och mulbänk — du vet jag tål det inte. Skulle du tänka på att gå till dans någon gång i sommar, så säg till mig, så ska jag gå med dig, eljes är der kanske någon, som gycklar med dig eller lockar dig till tosaforor — och det kan vara detsamma, förstår du. Se nu efter i spegeln, när du kommer hem, hur jag har skenat ditt hår och kamma det så hvar morgon — vill det inte ligga till att börja med, så doppa kammen i vatten. Men inte något flott eller pomada — det passar inte en karl, hör du det! Farväl med dig!»

Så skildes de. Hon blef stående kvar och såg efter honom. När han hunnit ett stycke bort åt stigen, ropade hon:

»Du!!»

Han vände sig långsamt om.

»Rak i ryggen! sa jag ju. Så ja! Och så vill du gerna gå lite inför med venstra tån! Det ska du lägga bort! Så ja! Ja, farväl med dig!»

Hon vände sig flera gånger om och blickade efter honom. Och som hon ilade framåt pilevallen, log hon emellanåt ett klipskt leende. Hennes gång var lätt och rask, och det mörka, burriga hufvudet bar hon djerft och fritt. Hon såg riktigt rar ut, den lilla stumpan.

Pojkar i gröten.

Ett barndomsminne från Simrishamnsslätten.

Det var inte mycket med Dortha Smeds humör i kväll, det syntes nog. Gröten smakade henne inte, fastän de hade både smör i hålan och sirapsdricka; och flera gånger hade hon varit borta och strukit så sakta med handen öfver glaset på 'kransen', som Jeppa hade fått af sin gu'mor, när han fylde tre år. Och der perlade en klar tår på Dorthas kind, när hon såg den välkända inskriften:

Grattulation

åt

GÅSEN JEPPA OLSSON

på des 3:edje ålders dag.

*Whar din väddjobana ilar
Trygg du I Den Höckste vilar.*

Hon tyckte det var så eget, att der hade kommit att stå en sådan vers, för nog hade hans vädjobana ilat långt åstad. Åh, hå, ja!

Ola Smed satt och kisade med ögonen. Han såg, hur det var fatt med henne och ville muntra henne.

Han låtsade sig se noga på gröten.

»Nej, men, mor,» sade han. »Jag tror der ä ingen reda med dej snart: går du inte åt smörhålan, som grisarna gå åt en potatisgraf! Jag tör säga, du har borrarat

dig in undertill, så allt smöret skulle flyta ner vid din kant. Jo, du är god — full af hyss, som ett gammalt klockfodral af maskahål. Jag kan bara inte begripa, hur jag har kunnat dras med dig så många år.»

Och dermed slog han henne på knogarna med hornskeden. Och så skrattade de bägge två.

Det var en rolig karl, Ola Smed, och det är han ännu, om han lefver. Han var vek som ett barn, så att han måste alltid ta till ögonen, bara han läste i psalmboken om kvällarna; men han hade alltid munnen full

af roliga ordstäf, så man skulle kunnat tro, att han var den störste klippare i världen.

Dortha var han nu så glad vid, att han rent inte visste, hur han skulle kunna pyssla om henne. Han hade bestämdt stigit upp om morgnarna och kokat kaffe i bara underbyxorna och bjudit henne på sängen, om han bara hade fått lof. Men han visste, det inte var lönt att tala om det, om det var aldrig så kallt, så länge hon kunde stå på sina ben. För har det nånsin funnits en kvinna, som ville vara sin man ena hjälp, så var det då Dortha Smeds i Wranarp.

De hade bara ett barn, och det var på Jeppa de tänkte bägge två i kväll, när de sutto och åto nyårsgröten.

»Jag kan undra, hvar Jeppa han äter sin gröt på årets sista dag — om han har någon att äta,» sa' Dortha.

Det började klippa i ögonlocken på Ola Smed: han hostade, så han hade nära nog fått gröten 'i halsen'.

»Ja, men tror jag, du har stått och sofvit, när du rörde i gröten — här är 'pojkar' i den, stora som kampersten. Snart är här väl ingen annan råd, än jag får koka gröten sjelf. Du duger inte till något mer i världen, mor!» sa han.

Och så stack han en sockerbit i munnen på henne.

»Du ä ett gammalt skrälle snart, du mor,» sa' han och skrattade så hjertligt, torkade ögonen och slog sig på knäna.

Dortha drog lite' på smilbandet.

»Jag vet nog, hvad det var för en pojke, som kom så tvärt i halsen på dig, du. Det var ingen, som var i gröten. Hvad det är hårdt ändå, att ens enda barn skall vara ute i den villande världens frestelser och faror. Hade han varit hemma, så kunde man sett till honom lite någon gång åtminstone.»

»Tror du inte Herrans hand är lika mäktig på Borneholm, som här?» sa Ola Smed med ljudelig röst. Han kände, hur tårarna började kittla under ögonlocken, och då skulle han alltid storma.

»Det kan ju nog vara,» sa Dortha. »Men der är särskildt löfte i skriften till dem, som blifva i sitt land och föda sig redeliga. Kunde han nu inte blifvit hemma och öfvertagit smedjan nu, se'n du blir gammal och skröplig...»

»Nej, hör nu, mor! Det är du, som är gammal och skrö...»

»Han kunde dragit sig fram och stått sig bra. Vi ha aldrig saknat hvarken bröd eller dricka eller sofvel heller...»

»Och inte heller smörhåla i grynagröten de stora heligaftnarna. Åhja, ingen skulle hellre haft honom här, än jag, fast jag inte sitter och fläbbar och...»

»Och se'n kunde han gift sig med en hygglig tös...»

»Så du kunde bli farmor, ja! Åh, den visan kan jag utantill! Jag skulle kunna sjunga den, om då så vore på Gubben Noachs tona...»

Farmor Dortha,

Farmor Dortha

Vill ha vaggeborn...

»Men skäms du inte att sitta på det viset och 'via' en heligafton. Du skulle ha bättre förstånd. Och du ska inte göra dig till. Tror du inte, jag hörde, hur du låg och pustade om nätterna, se'n han var rest, fast du gick strunk om dagarna och satte näsan i vädret och hade fått dåligt snus, så ögonen runno! Hm! Men, vet du, far! Jag tycker, det låter i sista brevet, som han snart skulle komma hem. Jag trodde nästan, han

Ulf i fårakläder.

skulle kommit i julada'rna, och jag lade in, så der var varmt båda kvällarna. Men inte kom här någon Jeppa. Det var riktigt tungt att gå här ensam.»

»Du har ju mig,» sa' Ola och snöt sig så taket rungade. Nu kunde han omöjligt låta bli att fläbba.

»Jo, det var också en,» sa Dortha och klappade hans gråa hår. »En sådan der en, som bara sitter och mulbännes och inte har hjerta för sitt eget barn.»

»Har *inte jag!*!»

Så utbrusto alla djupsens källor.

* * *

»Nej, så tror jag verkligen det bankar,» sa Ola Smed och blef rent blek.

»Om han komme ändå,» sa Dortha.

»Du hamsar trams. Tror du, han är ute så dags? Nu sitter han och spisar 'rödgröd mä flöde' nå'nstans hos någon smukker... Jag *skall* skynda mig!»

Och så fick han venstra trätofflan på högra foten, snubblade och slog ner drickakruset och kom ändtligen bort och fick öppnadt.

Det var en lång, smärt karl, som klef inom dörren och sparkade snön af träskorna innanför dörrtröskeln. Fin såg han justament inte ut; det hördes, att träskorna voro spräckta, byxorna voro trasiga i kanten, och kappan, som han hade öfver sig, var lappad.

»Ä dä du?!» sa Dortha, sprang bort och fick honom i famnen.

Ola Smed bara stirrade på honom. Den främmande stod tvär vid dörren.

»Ja, det är jag,» sa han.

»Men hvarför går du inte fram?»

»Åh, det har inte gått mycket fram för mig precis; det är inte stor glädje, när den förlorade sonen kommer hem. Det går lättast galet...»

»Nej, men Jeppa!!»

»Dåliga sällskaper och bränvin och...»

»Du har väl inte stulit?»

Ola Smed var blek som ett lik, och de blåhvita läpparna darrade.

»Nej,» svarades så tyst.

»Eller slagit ihjel någon?»

»Det har jag inte!»

»Och inte gjort någon tös olycklig?» sporde Dortha.

»Det vet jag inte, hvad jag ska svara på. Jag är gift,» sa han.

»Är du så?»

Der låg en underlig, nästan hård klang i stämman, i synnerhet när Dortha tillade:

»Är det en dansker en?»

»Ja,» sa Jeppa och vände sig bort.

Ola Smed gick bort till honom.

»Nu skall du inte se så hängfärdig ut för det. När du inte har gjort någon missgerning och har hela lemmar, så är der ju ingen fara på färde. Här är både husarum och hjerterum för er bägge två — eller hur många ni ä. Vi två ska hjälpas åt i smedjan och smida hästskosöm fortare än pocker, och mor och din mora ska styra och ställa invändes. Du ska se det blir nock bra, din lille tosing! Ta nu af dig och sitt ner och få lite i dig — det kan behövas. Gack ut och skär det nya fläskastycket, mor!»

Och han torkade kinderna med afviga handen.

»Får jag gå ut efter henne?» sa Jeppa så tyst.

»Hvilken?» sa Ola Smed.

»Min kvinna!»

»Nej, men pojke! Låter du henne stå derute i denna kölden? Hvar är hon?! Hur kunde du så illa känna dina gamla föräldrar?» sa Ola.

Jeppa smet ut om dörren.

* * *

Dortha tog sig för bröstet: så hade hon inte tänkt sig sonens hemkomst. O, hur tidt hon sett honom komma vid hörnet derborta, åkande, en fin herre i paletå med sammetskrage! Och nu!

Men Ola Smed klappade henne på kinden, han skulle muntra upp henne, fastän det lät, som om gröten suttit i halsen på honom.

»Det är godt att ha fått honom hem igen ändå, du mor! Visst ä dä dä. Och som en ärlig människa! Och inte ser han försupen ut heller. Det kan nog bli bra igen! Du mor, du!»

Men han kände, hur det 'pilkjade' i ögonvrårna, och därför lade han till:

»Och så står jag och torkar ögonen med den snusiga näsduken! Jo, det är läckert! Det är som ättika i sur mjölk eller salt på spickesill! Inte gråta, du mor! Du ser, jag är så glad.»

* * *

Det prasslade ute i förstugan. Och så rullade der in ett stort bylte sjalar med ett litet fruntimmer i.

»Välkommen!» sa Dortha. Och rösten hade en hjertligare klang, än man kunde väntat.

»Tak!» sade den främmande med tydligt danskt uttal. Och derpå virade hon sig behändigt ut ur sja-

larna och stod der så stilig i ny vinterkappa med skinn både uppe och nere, silkesjalett, små, fina, lackerade kängor, galoscher och handskar. Det var ett riktigt nätt, rödblommigt ansigte, men hon vände sig från ljuset.

»God kväll, mor!» ropade hon med ens och flög Dortha om halsen, och som hon stod der, nickade hon öfver Dorthas axel till gubben, som stod med vidöppen mun och uppspärrade blickar.

»Go' kväll, Ola Smed!» sa hon.

Och så skrattade hon och hoppade som en leksen källing.

»Jag tror... hör nu: ä' dä' inte träskomannens Beata? Jag tror pocker ha släppt alla Borneholmare lösa siste da'n på året! Först kommer Jeppa och så du... hör nu: dä' ä' väl inte... det kan väl aldrig vara du, som... ä' dä' du, som ä' hans kvinna?»

»Jaha! Skulle inte ja va' bra nock, kanske?»

Och hon neg lekfullt.

Jeppa kom inom dörren. Han hade en fin, mörk kostym, noppig öfverrock med sammetskrage, käpp med elfbenskrycka, galoscher och hatt.

Dortha stod och höll Beata in till sig; hon bara vaggade med hufvudet, men kunde inte säga ett ord. Gång efter annan kysste hon det lilla, rosiga anletet och klippte ut en tår ur ögonvrån emellanåt.

Ola Smed stod som rådvill och såg än på den ene, än på den andre; han skrattade och småtjöt, satte knogarna i ögonen och gick så hän till Jeppa, som log så förnöjd åt sitt lilla nyårsskämt.

»Ditt räliga, leda pojkatroll!» sa han. »Jag skulle 'nacka' dig, om jag gjorde min rätt, ditt stygga, som kommer på det sättet en heligafton och har med sig den der lilla...»

»Jaså, hon är kanske inte stor nog till smedkåring?»
log Jeppa.

Och så for gubben bort till fruntimren.

»Här står du, mor, och kysser tösen, så att det paddrar, som när man vänder kaffebönor på ett pannjern. Jag vill, ja Gu', också vara med. Jag har inte haft någon annan att kyssa på flera år än dig, och du är så gammal nu, att der är inte mer smak med att kyssa dig, än att äta kalla potäter.»

»Jo, så låter det! Der ser du, hvad vi fruntimmer ha att vänta oss på gamla da'r!» skrattade Dortha.

Men gubben fick Jeppa och Beata på en pall vid hvar sin sida, och det dröjde ända fram på morgonen, innan de hade skildrat allt, de på hvar sitt håll hade genomgått, tills de äntligen julafton blifvit ett. Och hur de kommit öfverens att hålla tyst med, att de höllo af hvarandra, så att det skulle bli en riktig öfverraskning för de gamle, när det unga paret kom hem. Derfor hade Jeppa lånt en gammal rock och ett par träskor af riksdagsmannens dräng, och der hade de satt in sitt flyttegods: de hade, min sann, samlat lite af hvarje med flit och sparsamhet.

»Ack, ingen kan tro, hur glad jag är!» sa Dortha.
»Men när man nu tänker efter, så kunde ni ju gift er här hemma väl så kristeligt, som der, och vi hade aldrig behöft sitta i ängslan för dig. Du kan tro, det frestade på, när du reste.»

»Ja, för mor,» log Ola Smed.

»Och för morsas man, ja!»

»Det var för Beatas skull, jag reste. Jag hade alltid varit lite glad vid henne, och när hon så reste, leddes jag vid. Och det gick väl an, men när så snickarens Anders funderade på att flytta dit in, så kunde jag inte vänta; han hade gjort sig till för henne länge. Och I

kunnen tro, det gör godt att ha varit ute lite och pröfvat världen; hade inte Beata varit, hade jag kanske kommit hem som en stackare. Strax jag kom till Rönne, började jag få smak för stabolifvet — jag svirade inte mycket, men det är inte godt att veta, hur det kunde gått henne förutan. En kväll hade jag fått lite i hättan, och då gret Beata, och så sa hon rent ut, att hon inte ville veta af mig, om jag inte lade bort snapsen på ett halft år, så hon fick se, om der var karaktär i mig. Hvar kväll kontrollerade hon, om jag luktade sprit...»

»Och så tog hon alltid en kyss, väl?» sa Ola Smed.

»Det händer, det. Och med Guds hjälp gick det. Och därför ska hon vara er kära dotter, den gamla lek-systemern, bys barn!»

»Den, hon har alltid varit en dundertös! Kommer du ihåg, när jag lärde dig att smida hästkosöm? Alltid tog hon i dem med fingrarna, men hon gret visst inte, fast hon brände sig! Tösabit!»

»Jag är inte nå'n tös; jag är mor Beata Lindgren. Var så god och kom ihåg det, Ola Smed!»

»Det var en pockers näbbgädda! Hon blir snart lika full af hyss, som mor. Här skall, måntro, bli ett elände och ett förväne i huset nu!»

Och när Dortha gick in i kammaren och skulle elda, hviskade han henne i örat:

»Sa jag dig inte, att der var pojkar i gröten. Du ska få se!»

»Kan du tiga!»

En stund efter satte han munnen till örat på henne och nynnade:

Farmor Dortha,
Farmor Dortha
Vill ha...

»Men, far!»

»Herre Gud, du mor! Att ha honom hemma, du!»

»Och så en riktig tös, en ärlig svensk människa, du!»

»Ett bys barn, du!»

Och hvad gubben gnodde och gned, som ett torrt skinn, innan han fick sonen och sonakvinnan bänkade vid bordändan, fick ren duk på bordet, knifvar och gafflar skurade, senap mald och kanel stött. Och när han hade donats med den nya fläskasidan och fått den renskrapad, kunde han inte hitta en knif, nog skarp att skära riktigt vackra skifvor — han funderade på att ta rakknifven, men var rädd, att Beata skulle skratta åt honom. Ändtligen fick han det unga paret att börja.

»Ta af det feta... låt det magra ligga! Det kan mor och jag äta. Beata... nå, så! Mor Lindgren var det ju! Var så bra! På Borneholm hade de väl inte fläsket så fett, hva? Herre Gud! Att ni skulle komma hem i år ändå! Hm, hm, hm!»

»Ja, var inte det en nyårgåfva, Ola Smed?»

»Jo, det kan du säga, tös... mor Lindgren! Och äten nu gröt... Mor, hvad är detta för en grötasladd att komma med?!»

»Du har sjelf ätit opp resten, far!»

»Ja, skyll på mig, bara! Och kall är den som en käringamun — —»

»Nej, far, den är så god som en fästnökyss — —»

»Hm, pojkar är der nu i den — det är säkert!»

I fattigstugan.

Verklighetsbilder från Lundaslätten på 1860-talet.

Midt för kyrkogården och intill den gamla, förfallna skolan låg en lång rad små hus, och man behöfde sannerligen ej fråga, hvilket som var fattighuset. Väl hade samtliga kojorna ett högst ruskigt och snuskigt utseende, men den s. k. *sjugestuan* var så eländig, att det föreföll som ett riktigt underverk att hon ej länge sedan fallit. Korsvirket var söndrigt, lerväggarne deremellan hade på flera ställen gifvit sig utåt liksom blodmassan ur en sönderkockt korf; halmtaket var här och der afblåst, och på de ännu kvarliggande, upptufsade delarne lågo läkten och gamla dörar fastsurrade. Gaf-larne lutade åt hvar sitt håll och stöddes af murkna, hopskrufvade och spikfyllda timmerstockar; skorstenspipan var till hälften nedfallen, och de få fönsterrutor, som ännu voro kvar, lyste uti alla regnbågens färger samt voro lappade med blad ur gamla psalmböcker, eller ock voro hålen tillstoppade med trasor.

På hvardera sidan om den smala förstugan, innanför hvilken var ett kök om ungetär tre alnar i fyrkant, fans ett litet kyffe; i det ena bodde år 1865 tre män och i det andra fyra kvinnor. De hade fritt husrum

och bränsle samt ett visst belopp om året som bidrag till födan. Då och då — hvart fjerde eller hvart femte år — erhöllo de 3 kronor till inköp af kläder, och emellanåt anslogs en ringa penning till anskaffande af kökskärl. För öfrigt fingo de nästan utslitna stackarne genom tiggeri eller hvarjehanda små arbeten söka förtjena sitt uppehälle. Dagen efter ett bröllop, en begrafning eller ett större kalas infunno de sig alltid uti gillesgården på eftermiddagen — liksom husmanskvinnorna på förmiddagen — och blefvo då undfägnade med kvarlefvorna af gillesmaten — voro på 'stärt'.¹ Var der godt om mat eller kvinnan i gillesgården var riktigt gifmild, fingo de kvinnliga hjonerna dessutom hvarjehanda godter med sig hem, såsom risgröt, soppkött, sockerkaka, ost eller annat dylikt, de manliga åter mestadels blott en kruka mjölk.

Såg fattighuset eländigt och fallfärdigt ut med afseende på det yttre, så tedde sig förhållandet ingalunda bättre om man granskade dess inre. Rummen voro mörka, låga och fuktiga med lergolf, som tidtals var vått och vimlade af hvarjehanda slags ohyra, såsom gråsuggor, »sillar», tvestjertar o. s. v. Kakelugnarna röko in, någon luftvexling förekom aldrig, utom då dörrarne öppnades, och os af dålig tobak hade genomträngt hvarje vrå af det usla rucklet. I fruntimmersrummet voro dock bäddarne hyggligt uppbredda, och ett par blommor i fönsterkaret kämpade mot tvinsoten. Kvinnan förlorar aldrig helt och hållet sinnet för renlighet och prydlighet — så framt hon förblir nykter — och finner äfven i största fattigdom någon utväg att göra trefligt omkring sig. I manfolkens kyffe deremot stodo sängarne såsom de lemnats om morgonen, så att de slitna, duniga

¹ Stjert = eftergille.

dynorna och pösen syntes ofvan den halfruttna och illa luktande halmen; inga lakan funnos, och golfvet var öfversålladt af tuggbussar, tobaksaska och spottfläckar.

Två af de manliga fattighjonerna voro ute på arbete i bygden: de stodo och slogo sten åt rike Ola Thorsson mot en dagspenning af 6 öre om dagen och födan. Den tredje var skral, så att han måste hålla sig hemma. Han lefde som ett slags nådehjon hos de öfriga, då han ingenting förtjenade. Egentligen hette han Bodel Frostensson, men hade alltid burit namnet 'Skrikhalsen'. Det var en tjock och däst man med stort vaxblekt ansigte, ännu vackra, bruna ögon och lockigt hår, som alltid var ytterst vårdadt, då deremot hans klädsel och yttre för öfrigt ådagalade stor likgiltighet för snygghetens fordringar. Särskildt visade kindskägget, ojemnt och stripigt som det var, stor likhet med en till hälften uppsliten skoborste. Det var nästan hemskt att se detta ansigte i det lilla fönstret åt bygatan, ty der satt han jemt och stirrade, och mer än ett skolbarn kände sig hemskt till mods då det skulle gå förbi den dystra byggnaden med dess dystre spejare.

I fruntimmersfönstret på andra sidan förstugan syntes stundom ett fruntimmershufvud, mildt, älskligt, vackert och gladt i trots af den sorgliga ram, hvare det var infattadt. Det var Larsas Kersti. Hon stod ej riktigt väl med sina medsystrar, dels därför att hon ej sprang med sladder så som dessa och dels emedan hon alltid höll sig sorgfälligt ren, nästan fin i sina lappade kläder och aldrig tog något starkt, hvaremot de andra knappast kunde se fluga på vägg stundom, när någon af hjonen varit ute och lyckats få tag i ett halft stop. Då gick Kersti till kojs eller ännu hellre till någon väninna, ty sådana hade hon bland bygdens bästa kvinnor, till och med bland de rikaste.

Jag glömmer aldrig den pingstafton, när jag följde med mor opp till Kersti, ty fastän jag var blott ett barn, gjorde det som jag var vittne till den dagen, ett särdeles lifligt intryck på mig. Jag kände ju Kersti förut, ty hon hade flera gånger varit hemma till vårt, och mor brukade gerna om högtidskvällarne skicka en piga opp till fattighuset med lite högtidsmat: i dag var det så innerligt skönt och ljumt i vädret, att mor gick sjelf och jag skulle gå med.

Under vägen talte vi om Kersti.

»Det är märkvärdigt med somliga människor,» sa mor. »Om det bär med eller mot, om det är solsken eller det regnar, så ligger der alltid glädje i deras uppsyn: det är som der vore en förklarad frid öfver dem. Och till dem hör Kersti. Hon har annars gått igenom mångahanda, stackaren: sjukdom, fattigdom och elände. Somliga människor ha nu en sådan en fallenhet för motgång, så om de ge sig ut att gå få de vädret emot sig både fram och tillbaka. Hon hade en knarrig och bråkig far, ett girigt gammalt lif, som hvarken unnade sig sjelf eller andra någon glädje. Den gick hon och skötte och var tålig i många år och hade aldrig ett vänligt ord eller en mild min till tack, ty aldrig fick han det till pass. Så blef det bra mellan henne och en af byns rikaste åbosöner, och han ville med all magt att de skulle gifta sig strax. Men hennes far ville inte släppa henne hemifrån: se, han visste nog, den gamle gnuen, att han aldrig skulle få någon som han kunde kommandera att så der gå som en slaf. Si, somliga människor tänka bara på sig sjelfva, och till dem hörde gubbstören. Och Kersti tyckte, att hon kunde inte precis göra gubben emot, för hon hade alltid lärt sig att lyda och inte resonnera, och derfor bad hon sin fästeman vänta, och det fick han ju bekväma sig till fast han inte

var mycket med på saken. Se han snackade som så, att om hon vore riktigt glad vid honom, skulle hon gerna lemna gubben, helst som der ju inte behöfde gå någon nöd på honom.

Hon ville inte ge efter och det blef nästan lite kallt emellan dem: han visste inte hur mycket hon tiggde och låg fadren öfver, fast det var förgäfvets. När hon så fick kopporna och det blef slut med hennes mesta fågring, så kan du nog förstå, att han inte blef så ifrig: när en tös blir märkt på det sättet, får hon gerna gå i fred, om hon inte är rik som ett troll, ty de flesta se mer efter skinnet än efter sinnet. Så slutade han opp att gå dit och det dog bort af sig sjelf.

Hon har aldrig tänkt på någon annan och derfor är hon ogift än, så mycket mer som när hennes fader dog, fans der ingenting efter honom. Alla visste att han var rik och hade pengar utlånta, men han hade aldrig talat om till hvem han hade lånt ut dem och skuldsedlarne hade han gömt så väl, så att de aldrig hittades. Somliga menniskor ha nu ett så dumt sätt att spara, så det vore bättre att de slösade någon gång.

Så fick hon värk några år efteråt och kunde inte lifnära sig sjelf: det hade hon kunnat dit till dags. Det tog henne nog hårdt, men der märktes ingen otålighet hos henne. Der var flera af hennes vänner bland de gifta kvinnorna, som erbjödo henne att få vara hos dem, och hon gjorde ett försök; men då hon vantrifdes derfor att hon ej kunde vara till minsta nytta, flyttade hon äntligen in i fattighuset. Och det ser ut som hennes ödmjuka sinne bäst trifdes der.»

»Hvem var hennes fästeman?»

»Det var just Bodel, som sitter i fattighuset, 'Skrik-halsen', de kalla honom, han, som alltid sitter i fönstret.

»Han?!! Är det möjligt?»

»Han var en annan karl på den tiden — rik och fin. Jo, nu bo de ändå under samma tak. Somliga människor skola samman till slut på hvad vis det så skall ske och hur länge det dröjer. Så var det med dem!»

Vi voro framme. Dörren till fruntimmersrummet stod på glänt. Vi hörde att Kersti satt och nynnade på sin gamla älsklingspsalm:

»Hvad hjälper oss vi mycket sörje?
 Hvad gagnar oss vår pust, vårt kval?
 Hvad är att vi med tårar börje
 Och slute våra dagars tal?
 Vår sorg förbittrar mödans bröd
 Och ökar tyngden af vår »öd.»

»God dag, Kersti! Hur står det till med dig?»
 sa mor.

»Ack, tack, tack ska du ha! Dä alltid bra mä mej! Jag har inte känt nånting i hvarken knä't eller armbågen på mycket länge, och ögonen ä bättre, så att nu kan jag se att spinna blå'r igen. Men hvad står på efter du är ute och gör en helig afton?»

»Jag skulle bara opp och se om dig efter vanligheten,» sa mor. »Vi ä' ju gamla läs barn ihop, så det är väl precis som sig bör att jag helsar på dig.»

»Ja, här ä då inte många, som ha så stor orsak att fröjdas som jag i all ödmjukhet — man ä bara ett fattigt, eländigt skrä och ändå så kommer folk ihogen. Nej, sätt dig inte på den stolen; der plägar Malena sitta och hon ä inte så renfärdig af sig, utan sitt här på min stol — här får du ingenting på dig. Kan du tänka — vänta lite, tös! här ä en pall: jag ska lägga ett förkläde öfver den! Så ja! Kan du tänka, att Prosten var

här inne hos mig i söndags, då messan var ute, och han talte med mig om så många ting i det själens frälsning tillbörer. Och när han gick, så gaf han mig två tolfskillingar som jag skulle ha att köpa bönor för till pingestdarna — fastän, när han var gången, foro de andra på mig och togo den ena ifrån mig.»

»Hvarför tålar du dig med sådant?» frågade mor.

»Hm, jag tycker jag kan inte ligga så der i kif och trätor med folk, och så kan man ju inte förtänka dem, att det frestade på dem att de ingenting skulle få!»

Så tog jag fram min lilla förning.

»Ska jag ha allt det? Ock det har den lilla flickan sjelf gått och burit hit till den gamla Kersti?!»

»Stoppa det nu undan,» sa mor, »så de inte falla öfver det som glupande ulfvar när de komma hem. Och koka så en kopp kaffe till och bjud oss på: så ska vi hålla gille ihop en gång ännu — jag har kakor med mig. Två barndomsvänner kunna väl ha en hjertegläd stund samman på fattighuset också!»

»Ack, här ha jag det ju så bra, så bra! Alla ä så snälla emot mig utom Malena, och så ordföranden i kommunalen, den gamle Sven Olsson, som var ovän med far förr i verlden. Han är ju alltid lite krängd, men han hvarken slår mig eller drar mig i håret, som ordföranden här borta i naboförsamlingen gör med fruntimren, om det är någon, som ser lite ut och han inte får sin syndiga vilja fram med dem. Nej, jag skulle visst vara otacksam, om jag satte mig och beklagade mig.»

»Ja, se somliga menniskor ha nu ett så förnöjsamt sinne, så.»

»Det som tog mig mest, det var när Bodel kom hit. Han var rent vild emellanåt, och jag var många

gångar rädd att han skulle förkorta sitt lif. Han har ju aldrig gått ur mitt sinn, så det var bra tungt när han lefde sitt syndalif ute med stallbröderna, men så länge der är lif är der hopp, så jag hoppades ju alltid att den förlorade sonen skulle vända om. Men när frestaren får sådan magt med menniskan, så han får henne till förtviflan, så är der inte mycket hopp kvar. Nåå kanske det var Guds vilje att jag skulle vara här och stå vid hans sida i kampen mot de andeliga fienderna: jag har suttit många nätter och läst högt för honom. Ibland har han svurit rysliga eder strax, men till sist har hjertat mjuknat och ångrens tårar runnit. Kan jag inte vara lycklig och tacksam?»

Just som vi sutto i färd med att dricka kaffe, kom Bodel in. Det syntes han var vid dåligt humör. Han gick fram och tog mor i handen.

»Du känner väl inte igen den fine Bodel?» sa han.

Och det var ett styggt leende, som drog öfver hans ansigte, men precis som han sade det, strök han i ordning sitt lockiga hår, kanske utan att tänka på det.

»Hvarför kan du inte raka dig på en heligafton?» afbröt Kersti, då mor ej kom sig för att svara något. »Du ser tio år äldre ut med den der farliga skäggstubben. Hur är det med dig i dag?»

»Hur skall det kunna vara? Det är ju ett satans härligt slut på det glada lifvet! Ack, om alla helv —»

»Nej, men Bodel, Bodel! ska du stå och förtörna Herren på det sättet? Tacka honom hellre för det han har sökt det förlorade fåret! Var inte prosten inne hos dig i går?»

»Det är min själ ingen konst för den att prata, som sitter med sitt stora kall i sin granna prestgård och har det bra på allt sätt och har alla sina omkring

sig glada och fina. Jag har ingen — stallbröderna reste sin kos, när det var slut med att lefva kräseliga. Vänskap är en odryg ting — det är som krut, när det kommer eld i det.»

Han skrattade hånfullt. Efter en stund sade han mörkt:

»Ingen, som håller af en! Inte en enda! Der har ingen på jorden gjort det mer än du, Kersti! och den perlan gaf jag bort för hö och strå. Hvarför kom du inte opp till mig och varnade mig när jag började lefva galen? Han skall kräfva mitt blod ur din hand!»

Han stod der lång, hemsk framför henne med lågande ögon. Hon blef blek som döden och reste sig.

»Det skall Han *inte!* Det *kan* Han inte! Gick jag inte opp till dig, när far var död, Bodel! Kommer du inte ihog, att du satt vid bordet och hade tagit bäsken just som jag kom in? Sade jag inte då, att jag nog visste det inte var värdt att jag kom och bad mig till, jag som inte ens hade anletets förgängliga fägring, men att jag kom, därför att du nu behöfde en vid din sida? Det var dagen efter du inne på hotellet vid Lunds torg hade tändt på en cigarr med en tioriksdaler och sagt att förr skulle der fattas onda andar i afgrunden än dig skulle fattas pengar. Och sade du inte, att det inte angick mig för två styfver, och sparkade du inte träskon öfver golfvet efter mig — gjorde du inte det?

Du kommer nog ihog det, du! Hade jag då någonting annat att göra än frambära mina bekymmer för Herren i bönen? Och lita du på, att jag aldrig har förtröttats att bedja och ropa. Så blef det hasteliga slut på ditt gods, sedan bröt du din arm, och så kom du hit. Du kan tro mig, att det frestade på, när far dog och der inte fans någonting efter honom annat än klabb — hvar det nu tog vägen, allt! Hade jag fått ha helsan

Ulf i fårakläder.

ändå, så kunde det väl ha gått, men jag sörjde: litet efter honom och mera för dig. Det är svårt att se den, som man har kär, gå sitt förderf till mötes. Så fick jag blodstörtning och den tog alla krafterna ifrån mig: jag hade ingen annan stans att fly hän än till fattigbuset. När du kom hit, så var det som en Guds skickelse att jag skulle vara här, tyckte jag, ty du behöfde någon att utgjuta ditt hjerta för — det lättar alltid lite ändå.»

Han satt tyst en stund. Det syntes klarligen, att der försiggick en kamp mellan godt och ondt hos honom. Men man kunde också se, att det hårda riset hade gjort helsosam verkan på det styfsinta barnet. Så gick han bort till henne och satte sig hos henne. Mor gick ut, för hon ville inte vara i vägen, och då fick ju jag också gå med. Der gjordes måtro opp räkenskap öfver ett förspildt lif.

En stund efteråt gingo vi in igen.

Då satt han och höll hennes hand; man kunde se att de hade gråtit, bägge två, men han såg så lättad ut: han hade nog fått förlåtelse, både af henne och sitt eget samvete.

Mor tyckte väl han skulle ha lite ändå.

»Ja, ser du, Bodel! sa hon. Så går det när inte menniskan tar sitt fönuft till fånga i tide. Kunde inte du och hon suttit som ett lyckligt och trofast par på ditt hemman och fostrat opp granna och snälla barn — sådant hår de kunde haft! Om du kunde lefva ditt förgångna lif om igen, så skulle det allt bli annorlunda, hva? Men somliga menniskor äro ändå så lyckliga, så vår Herre finner dem till slut med den straffande handen, om han inte har kunnat nå dem med den kärleksfulla!»

Bodel skakade på hufvudet.

»Om man kunde se framåt första gång man slår sig lös bland lustiga bröder så — men det är så dags att sko se'n hästen är störtad!»

»En ska aldrig ge sig öfver!» sa Kersti. »Det var väl hans mening att vi först skulle gå hvar för sig, skilda af dina vägars villa och se'n trösta hvarandra och tänka på ett lif, der vi kunna bli ett!»

Så drucko vi kaffe och talade om forna, förgångna tider.

Och som vi sutto och småslamsade, så kom kommunalordföranden in.

»Hvad vill den här?» hviskade mor till mig. »Ska han måtro hit och pina det arma lifvet sjelfva pingst-afton? Ja, men ska jag ge honom, det leda!»

»Ho är det, som har gille här?» sa han grötmyndigt och gick fram och stälde sig midt i stugan med mös-san på.

»God dag, Sven!» sa mor. »Var inte främmande utan ta mössan af dig!» sa hon.

Han låtsade som han inte hörde.

»Vet du inte, Kersti, att all umgängelse mellan de manliga och kvinliga hjonen är förbjuden, om der inte är fränsagdt till mig?» sa den pösige isterbuken.

»Det är jag, som bjuder på kaffe,» sa mor. »Och det har ingen med att göra, skulle jag förmena.»

»Det var, min lif och sprall, en helt annan sak,» sa han med sitt smilka grin. »Det var en helt annan sak, det!»

Dermed gick han bort och helsade på mor.

»Jag skulle bara tala några ord med Bodel,» sa han. »Det är väl bra ledsamt att sitta här pingstafton: du kunde, min lif och sprall, ta och gå hemom till mig och dricka dig en toddy och ta lite smör och bröd.»

»Hm!» sa Bodel. »Der var en gång när jag inte extemerade ditt sällskap — se'n extemerade du inte mitt — nu ä vi kvitt om kvitt.»

»Åh, bevaras väl! Hm, hm! Du var ju alltid så stygg i munnen — du gjorde, min lif och sprall, narr af alla menniskor i dina kvicka dagar! Annars skulle jag tala om för dig, att här är kommet bref ifrån Amerika att din bror Ola är död derinne, och der är visst en samlad styfver efter honom: du står närmast till det, så du behöfver inte sitta här länge, utan kan komma i lag igen med dina gamla vänner och få nya också — jag har, min lif och sprall, så tidt tänkt att gå in om och bjuda dig hem till vårt, fastän det inte —»

»Sköna vänner! Huggormar!» gnisslade Bodel.

»Så bara betalar du församlingen för den tiden du har varit här, och så är du fri karl igen.

»Ja,» sa Kersti allvarligt. »Nu tror jag han är rättsligen fri och aldrig blir slaf mer under lasten.»

»Jag tror, min lif och sprall, inte Bodel är trakterad af några fläbbningar eller något bönande,» sa Sven hånfullt.

»Men minst af den gamla sortens traktering,» sa mor.

»Kom nu, Bodel!» sa Sven. »Ge f-n bönesystrarna: jag fick hem gammal Jamaika i går, och risgröt ha vi till kväll, tror jag. Och är det så, att du vill låna några hundra riksdaler af mig, så ska det, min lif och sprall, inte fallera — du är säker karl nu igen!»

»Såå?» sa Bodel långsamt och hånlog. »Åh, ja, har man bara någonting på tallriken, så komma snart de sultna hundarne!»

»Bodel! Inte vara bitter! Förlåt oss våra skulder såsom —»

»Du har rätt, Kersti! Hur mycket är der efter Ola? Låg han länge sjuk, stackaren?»

»Det vet jag inte, men han har lemnat en fyra, fem tusen riksdaler efter sig, Nå, går du med nu?»

»Nej, tack skall du ha! Här är min plats tills jag fått mitt arf och se'n — ja se'n?»

»Se'n skall du bli en duglig menniska, en bra karl,» sa Kersti varmt.

»Se'n kan han min lif och sprall bli hvad han vill; för han har ingen att krusa se'n. Ja så, du tittar väl in om till mig en annan gång? Farväl med er, fruntimmer!»

Och så gick han.

Men det var ljufligt som ett pingstregn att se på dessa två pröfvade vännerna, huru de sutto och sågo på hvarandra. De tänkte visst tusende tankar, som der står i visorna. Till slut sa han:

»Så köper jag ett litet hus: der kan jag gå och påta i trädgården lite för ro skull. Och nu tror jag att

du vill komma till mig och blifva mitt stöd: jag har ju inte mer än en arm. Nu tror jag, att jag är den Bodel, som du hade tänkt att bli ett med.»

»På sätt och vis,» sa hon småleende och med röda kinder, »har du alltid varit densamme för mig, om också inte på vis och sätt: jag trodde ändå alltid, att du skulle komma tillbaka till Herren och mig. Men — vi äro ju så gamla: hvad skall — skall folk säga?»

»Vi gifta oss, så har ingen någonting att säga. Det skulle för resten vara bra besynnerligt om folk skulle ha nå'nting att säga den enda gång i lifvet man gjorde någonting klokt — galenskaperna hade ingen nå'nting att säga på — ja, ja, dig räknar jag inte.»

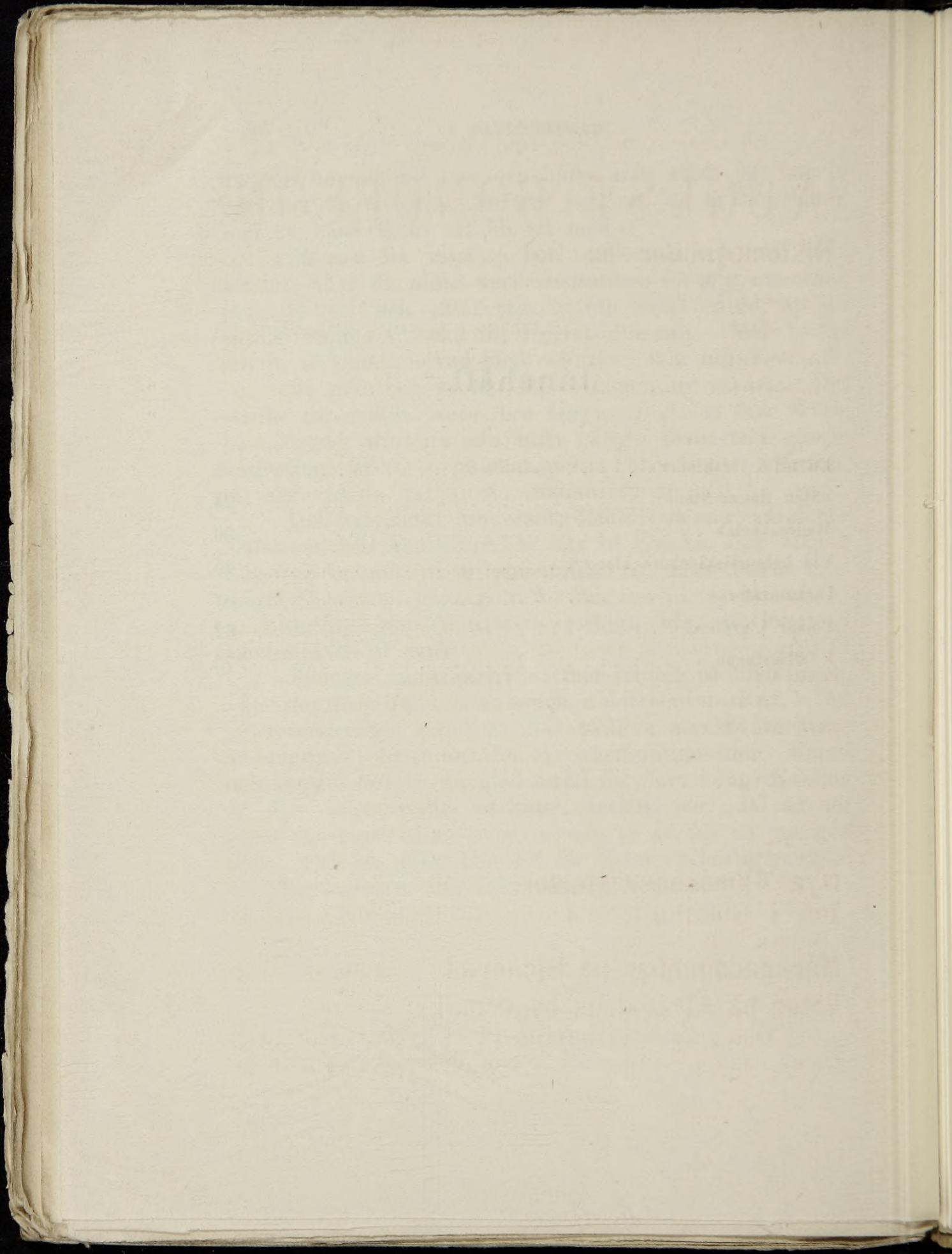
»Det var klokt funderadt, Bodel!» sa mor. »Och när Kersti nu blir åbokvinna, så ska ni komma ihåg att jag kom och helsade på er pingstafton och hade kakor med mig. Så ska ni göra gille för mig.»

Kersti klappade Bodels lockiga hår och log med ögonen fulla af tårar.

»Somliga menniskor,» sa mor till mig på landsvägen, »de ska ihop ändå, hur omöjligt det ser ut strax. Det är förunderligt: stundom blir kvällen mycket vackrare än dagen — helst om det har varit ilingaväder. Kersti och Bodel! Det är en glad kväll för dem i dag. Kvällen är för resten alltid vackrast, tycker jag. Då är der bara en kort sömn kvar — och så är det ny morgon igen. Och en gång blir det för själen en härlig morgon, en pingstmorgon, när Hugsvalaren kommer.»

Innehåll.

✓ En ulf i fårakläder	1.
✓ »Sten Ränne-Sten»	24.
Moderskärlek	36.
Vid helgmålsklockors klang	45.
✓ Läckamraterna	52.
Pojkar i gröten	62.
I fattigstugan	73.

På ALBERT BONNIERS förlag hafva utkommit följande arbeten af

AUGUST BONDESON:

Historiegubbar på Dal. *Deras sagor och sägner*,
m. m. Med teckningar efter författarens utkast af *Severin Nilsson*. 5 kr.; inb. 6: 50.

»Förf. skall hafva ett tack för ett i flerfaldiga hänseenden godt, i andra förträffligt arbete, af hvilket alla vänner af svenskhet skola hafva verklig glädje.»

(R. Bergström i Svenska Dagbladet.)

»För den stora allmänheten bör denna sago-samling med sitt roande och karaktäristiska innehåll vara af lika stort intresse, som den är värderik för forskare i svensk sagohistoria och svenskt folklif.»

(Stockholms Dagblad.)

»Boken är utan gensägelse en af de intressantaste i sitt slag, som vår litteratur eger.» (Dagens Nyheter.)

»Det hela är friskt och nytt och skall bidraga till kännedomen om folkets verkliga lif lika mycket som till ett uppfriskadt skriftspråk.» (Vårt Land.)

»Ännu bättre än sagorna äro inledningarne — helt enkelt mönstergilla. —» (Nya Dagligt Allehanda.)

»Små briljanter i folkdiktning, hvilka hafva ett ovanskligt värde. — Det märkliga företaget skall blifva en ej ringa vinst för vår litteratur.»

(Göteborgsposten.)

Nya Allmogeberättelser. 2: 50.

Jon i Slätthult. Skildring ur Halländska gränsbo-lifvet. 50 öre.

Marknadsgubbar på Sjönevad. Teckningar. 50 öre.

Visor på Ätradalens bygdemål. 25 öre.

»Den genialitet, hvarmed förf. lyckats träffa folk-tonen, kan ej annat än verka elektriskt på läsaren.»

(Fria Ordet.)

På **Albert Bonniers** förlag hafva utkommit följande arbeten af

FRITZ REUTER:

Från anno tretton. *En berättelse från tiden för Napoleonska arméens återkomst från Ryssland.* — **Under lås och bom.** *En politisk statsfänges lif på en preussisk fästning.* Inb. i clothb. 3: 50.

Hans Höghet. — **Resan till Konstantinopel.** Inb. i clothb. 3: 50.

Smärre berättelser: Huru jag fick mig en hustru. — Följderna af en öfverraskning. — Hvem skall bära hem pannkaks-pannan? — Hönspigan. — Inspektor Bräsigs äfventyr. — Min fädernestad Stavenhagen. — Från hästen till åsnan. — Resan till Belgien. — Utan hus och hem. — Den som har tur för bruden hem. — Muntra historier. — Furst Blücher i Teterow. Inb. i clothb. 3: 50.

Landtmannalif. Berättelse. 2:ne delar. 4 kr.; inb. 5: 25.

Fritz Reuters godlynta, aldrig svigtande humor har gjort honom till en älskling inom höga och låga kretsar, och utan öfverdrift kan man säga, att sedan många år tillbaka ingen utländsk förf. hos oss tillvunnit sig en så stor och så enhällig popularitet som han. På samma gång som hans skrifter genom sina lifliga skildringar, tokroliga händelser och lustiga figurer, bland hvilka vi endast vilja påminna om den gamla, gladlynta, af alla omtyckta *onkel Bräsig*, på det lifligaste äro att anbefalla alla vänner af glada infall och ett godt skratt, äro väl få berättelser genom sitt rena, sedliga innehåll mera berättigade och förtjenta af att läsas i hvarje familjekrets.

Svenska Folklifsskildringar från olika landskap.

Utkomna på ALBERT BONNIERS förlag.

Skåne:

- AVE, *Från Slätt- och Skogsbygd*. Berättelser. 1: 25.
WEILAND, P., *Göingen*. Bygdemål från Vestra Göinge
härad. Med 7 silhuetter af E. Ljungh. 1: 25.

Småland:

- ALDÉN, GUSTAF A., *I Getapulien*. Vandringar och
forskningar i Smålands bygder. 1: 50.

Vermland:

- SVARTENGREN, T., *Nô hört* frå Värmlandske skogs-
bygda. 50 öre.
DAHLGREN, F. A., *Vermländingarne*. Sorglustigt tal-,
sång- och dansspel i 2 afd. och 6 indelningar. 4:e uppl. 75 öre.

Jämtland:

- MELLIN, G. H., *Kolfinnarne i fjellskogen*. 1: 25.
GUBBEN NOACH, *Skogvaktarens berättelser*. 3:ne sam-
lingar. I 1: 50; II, III à 1: 25.
LINDSTRÖM, J., *I Jämtebygd*. Studier och skildringar. 1: 50.

Lappland:

- MELLIN, G. H., *Sveriges nomader*. Bilder från fjell-
öknarnas herdelif. 1: 25.
LINDHOLM, P. A., *Hos lappbönder*. Skildringar, sägner
och sagor. I illustr. omslag 1: 75.

Stockholms skärgård:

- STRINDBERG, A., *Hemsöborna*. Skärgårdsberättelse. 2: 75.
— *Skärkarlslif*. Berättelser. 3 kr.

På ALBERT BONNIERS förlag har utkommit:

Godtköpsupplaga.

Svenskt Skämtlynnne.

Folklifsbilder, sägner och anekdoter m. m.,
samlade af OSCAR SVAHN.

Med teckningar af ERNST LJUNGH, BRUNO LILJEFORS,
A. JANSSON och A. ANDERSSON.

4 samlingar. Hvardera à 1 kr.; inb. i clothb. à 1: 50.
Hvarje samling utgör ett afslutadt helt för sig.

Om utgifvandet af denna samling **humoristisk-satirisk** folk-literatur har pressen uttalat sig enstämmigt lofordande:

«Vill ni ha er några *verkligt roliga stunder*, några *rigtigt uppfriskande skratt*, vill ni *bli glad i hågen*, när naturen visar en så skräckeligt mulen uppsyn, så kosta på er 1 krona och köp en liten volym kallad: «*Svenskt Skämtlynnne*, Folklifsbilder, Sägner och Anekdoter m. m., samlade af *Oscar Svahn*».

(Dagens Nyheter.)

«Under titeln «Svenskt Skämtlynnne» har utgifvaren af Svensk Folk-tidning börjat samla en mängd små skizzer, de flesta på bygdemål, *drastiskt uppslupna* och mycket *karakteristiska drag ur folklifvet, roliga småhistorier*, som tåla att läsas, äfven om man hört dem förut. En bit sådan som «Jins Pärrens» besök hos Karl Johan har man alltid nöje af, och «Kiviks marknad» är en så äkta skånsk beskrifning, som någon kan vara. —»

(Ny illustr. tidning.)

«Alla intresserade läsare af *ett godt oförargligt skämt* stanna i tacksamhet hos förläggaren för dessa folklifsbilders, sägners och anekdoters utgifvande. —»

(Karlskrona Veckoblad.)

«— De äro märkliga såsom prof på en hittills föga uppmärksam-mad art af *svensk folkliteratur* och derjemte till stor del — isynnerhet anekdoterna — så *innerligt roliga*, att man för hvarje sida har att påräkna *månet godt skratt*.»

(Nya Vexiöbladet.)

«Dessa folklifsbilder och anekdoter af humoristisk-satirisk art utgöra ypperliga prof på *svensk folkhumor*, klädda som de äro i folkspråkets pittoreska och oförfalskade drägt.»

(Hudiksvalls Allehanda.)

'

S,

k-

o-

e-

l-

,

k-

l,

-

t.

d

m

i

-

-

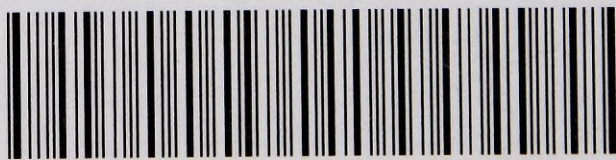
-

t

a

e

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401341682